

การดำเนินงานของอุตสาหกรรมข่าวที่ผลิตและกระจายข่าวให้แก่ผู้รับสาร

อุตสาหกรรมข่าวที่ผลิตและกระจายข่าวให้แก่ผู้รับสาร หมายถึง กลุ่มของสถาบันสื่อมวลชน ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตและขายข่าวให้แก่ผู้รับสารโดยตรง (News Media) นั้น ถือเป็นกลุ่มองค์กรสำคัญซึ่งทำให้การไหลเวียนข่าวสารเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น โดยในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทตามลักษณะของสื่ออันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์และนิตยสารข่าว) วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอถึงกระบวนการผลิตและลักษณะการกระจายข่าวตามลำดับ

กระบวนการผลิตและกระจายข่าวของสื่อสิ่งพิมพ์

การผลิตข่าวของกลุ่มองค์กรหนังสือพิมพ์นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ การผลิตข่าวในประเทศ และการผลิตข่าวต่างประเทศ โดยในส่วนของ การผลิตข่าวในประเทศนั้น จะมีการดำเนินงานอย่างตามขั้นตอนต่างๆ โดยเริ่มจากขั้นตอนการวางแผนการผลิต (Planning) อันประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1. การรวบรวมหัวข้อข่าวที่น่าสนใจจากแหล่งข่าวต่างๆ ทั้งหมดที่มีอยู่ในห้องข่าว ทั้งโดยผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวในระดับต่างๆ ที่รับผิดชอบการผลิตข่าวในแต่ละวัน และ 2. การคัดเลือกหัวข้อข่าวที่ได้จากแหล่งข่าวต่างๆ นั้น เพื่อการสื่อข่าวต่อไป ซึ่งพบว่า แหล่งข่าวสำคัญในการผลิตข่าวแต่ละวันนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

1. แหล่งข่าวประจำ หมายถึง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเป็นที่มาของข่าวส่วนใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์โดยองค์กรหนังสือพิมพ์มักส่งผู้สื่อข่าวไปประจำยังแหล่งข่าวประจำเหล่านี้เพื่อสื่อข่าวและส่งข่าวเข้ามายังห้องข่าว โดยแทบไม่ต้องการสั่งการจากทางกองบรรณาธิการ ยกเว้นในกรณีสำคัญที่บรรณาธิการต้องการให้ผู้สื่อข่าวตามข่าวนั้นๆ เป็นพิเศษ

แหล่งข่าวประจำจะมีปริมาณมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการแบ่งสายงานข่าวภายในองค์กรซึ่งก็สืบเนื่องมาจากนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา โดยองค์กรหนังสือพิมพ์รายวันมักแบ่งสายงานข่าวที่สำคัญ ดังนี้ คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อาชญากรรม กีฬา สตรี บันเทิง เป็นต้น ขณะที่องค์กรหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ซึ่งมักเป็นแนวธุรกิจนั้นก็จะมีการแบ่งแผนกข่าวหลักๆ ดังนี้ คือ แผนกข่าวการตลาด การลงทุน การเงิน-การคลัง ก่อสร้าง-ที่ดิน คอมพิวเตอร์-คอมพิวเตอร์ การค้าระหว่างประเทศ ตลาดภูมิภาค ฯลฯ

จากสายงานข่าวหลัก ๆ ดังกล่าว จะประกอบด้วยสายข่าวย่อยๆ ซึ่งเป็นที่มาของข่าวที่แท้จริง ซึ่งกลุ่มองค์กรหนังสือพิมพ์จะต้องส่งผู้สื่อข่าวไปประจำเพื่อสื่อข่าว อาทิ สายข่าวการเมือง จะประกอบด้วย ข่าวสายทำเนียบรัฐบาล, ข่าวสายกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ เช่น กระทรวงกลาโหม มหาดไทย คมนาคมและหน่วยงานราชการต่าง ๆ เป็นต้น สายข่าวเศรษฐกิจ จะประกอบด้วย ข่าวสายกระทรวงพาณิชย์, อุตสาหกรรม, ธนาคาร, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, และสถาบันเอกชนต่างๆ เช่น สภาอุตสาหกรรม หอการค้า สมาคมการค้าต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนั้น แหล่งข่าวประจำ ยังหมายรวมถึง แหล่งข่าวในส่วนภูมิภาคซึ่งองค์กรหนังสือพิมพ์จัดให้มีผู้สื่อข่าวประจำในต่างจังหวัด ทั้งในลักษณะที่เป็นพนักงานประจำศูนย์ข่าวภูมิภาค เช่น ศูนย์ข่าวภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของหนังสือพิมพ์แนวหน้า และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะของสตริงเกอร์ (Stringer) หรือ ผู้สื่อข่าวอิสระที่ไม่ได้เงินเดือนประจำ แต่จะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายข่าวหรือบทความเป็นเรื่องไป ซึ่งจะสื่อข่าวสำคัญจากแหล่งข่าวประจำ อาทิ ศาลากลางจังหวัด สถานีตำรวจภูธร และศูนย์ประชาสัมพันธ์จังหวัดต่างๆ เป็นต้น ส่งเข้ามายังส่วนกลางด้วย

ดังนั้น แหล่งข่าวประจำจึงนับว่าเป็นแหล่งที่มาของข่าวต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้ เพราะปริมาณข่าวส่วนใหญ่ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ มักได้มาจากแหล่งข่าวประจำทั้งที่เป็นบุคคลและองค์กรต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิกษณัณเือง

2. แหล่งข่าวซึ่งเป็นสำนักข่าว โดยเฉพาะสำนักข่าวระดับชาติ อันได้แก่ สำนักข่าวไทย และองค์กรธุรกิจต่างๆ ที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางเครื่องโทรนิมน์ โทรสาร หรือทางเทเลเทกซ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญสำหรับการส่งผู้สื่อข่าวไปสื่อข่าวสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศได้เช่นกัน

3. แหล่งข่าวที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ คำแถลงการณ์ ใบปลิว ข่าวแจกที่ได้รับจากองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งสโมสรและองค์กรทางสังคมทั่วไป

4. แหล่งข่าวพิเศษ อาทิ บุคคลทั่วไปซึ่งพบเห็นเหตุการณ์สำคัญและแจ้งมายังองค์กรหนังสือพิมพ์

จะเห็นได้ว่า กลไกการปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าวขององค์กรข่าวหนังสือพิมพ์รายวันมักเป็นไปโดยอัตโนมัติด้วยการรวบรวมหัวข้อข่าวจากแหล่งข่าวทั้งหมดข้างต้น โดยเฉพาะจากแหล่งข่าวประจำ และคัดเลือกหัวข้อที่น่าสนใจในการสื่อข่าวด้วยตนเองเป็นหลัก โดยแทบจะไม่ได้รับการมอบหมายจากบรรณาธิการหรือการสั่งการโดยที่ประชุม ทั้งนี้เพราะเวลาในการทำงานมีจำกัด ดังนั้น รูปแบบของการมอบหมายงานจึงมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการด้วยการพูดคุยว่าควรสื่อข่าวใดเป็นพิเศษและทำในประเด็นใดบ้างมากกว่าที่จะมีการประชุมวางแผนการผลิตข่าวในแต่ละวันอย่างเป็นทางการ นอกจากว่าจะเกิดเหตุการณ์ข่าวที่สำคัญจริงๆ เท่านั้น ซึ่งเรียกว่า การประชุมเฉพาะกิจ ควบคู่กับการประชุมวางแผนการผลิตข่าวในระยะยาวซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องของนโยบายในการเสนอข่าว ดังคำกล่าวของ สมบัติ ภูัญญาจณ์ บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์สยามรัฐ (ตำแหน่งในขณะสัมภาษณ์) ที่ว่า

หนังสือพิมพ์รายวันนั้น เรามีการประชุมกันแทบทุกวัน แต่มันก็ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาจังหวะของข่าว ถ้าช่วงไหนข่าวมันไม่มีอะไรมา ไม่รุนแรง เราก็อาจจะประชุมกันในระยะเวลาสั้น ไม่มากนัก เพียงแค่ว่าจะเอาข่าวไหนข่าวไหนออก แต่ถ้าเป็นช่วงที่มีวิกฤตการณ์สำคัญๆ เช่น วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างจะรุนแรง ก็อาจ

จะมีการประชุมกันยาวหน่อย มีการวางแผนกันเป็นจุดๆไปว่า ใครจะเป็นคนไปตามเรื่องไหน จุดไหน ด้านไหน มีการประชุมกัน เรียกว่า เป็นการประชุมกันในระยะสั้น ส่วนการวางแผนในระยะยาว จะใช้วิธีว่าเดือนหนึ่ง ผมจะคุยกับบรรณาธิการแต่ละแผนก ว่า ที่เรากันอยู่นี้ มันเป็นอย่างไร และปฏิกิริยาของคนอ่านที่ส่งจดหมายเข้ามา รวมทั้งการสำรวจตลาดของฝ่ายโฆษณาหรือฝ่ายจำหน่าย ที่เขาประเมินมา เพื่อที่เราจะได้มาคิดว่า เราจะก้าวต่อไปอย่างไร ที่ผ่านมามีการปรับปรุงแก้ไขที่จุดไหน ตรงไหนที่มันเป็นจุดอ่อน อะไรดี ไม่ดี อันนี้เป็นแผนในระยะยาว (สมบัติ กุฎาญจน์, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม ในการผลิตข่าวสำหรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์นั้น มีข้อที่น่าสังเกตซึ่งแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์รายวันทั่วไป คือ การให้ความสำคัญกับการประชุมวางแผนการผลิตข่าวในระยะสั้นเพื่อกำหนดหัวข้อข่าวและผู้สื่อข่าวที่รับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะมีเวลามากกว่า รวมทั้งต้องระดมการนำเสนอข่าวเข้ากับหนังสือพิมพ์รายวัน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณาถึงหัวข้อข่าว และประเด็นหรือแง่มุมมองที่จะทำมากขึ้นโดยเฉพาะกรณีที่เป็นข่าวซ้ำ เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ และลึกซึ้งขึ้น ดังเช่น การประชุมวางแผนการผลิตข่าวของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ซึ่ง สุวัฒน์ ทองธนากุล บรรณาธิการอำนวยการ กล่าวว่า

กระบวนการของมัน ก็คือ นักข่าวทุกคนต้องวางแผนเอง หัวหน้าบรรณาธิการก็ต้องวางแผนของตัวเองหรือมองแผนรวม นักข่าวก็มองแผนส่วนตัว แล้วก็เสนอสิ่งที่ตนเองคิดว่าจะทำในที่ประชุมของแต่ละแผนกข่าว เมื่อที่ประชุมของแต่ละแผนกข่าวได้หัวข้อข่าวจากที่ประชุมของตัวเองแล้ว ก็จะนำเสนอเข้าสู่ที่ประชุมใหญ่ของการประชุมข่าวประจำสัปดาห์ นำเสนอว่าที่แผนกข่าวของตนเองประชุมแล้วเห็นว่า มีข่าวอะไรที่จะนำเสนอ ในที่ประชุมใหญ่ซึ่งมีบรรณาธิการบริหารเป็นประธานก็จะหารือกับที่ประชุมว่า หัวข้อข่าวเหล่านั้นมีใครที่มีความเห็นเพิ่มเติม หรือมีอะไรจะมีอะไรแนะนำอย่างอื่น ก็จะมีการอภิปรายกันเพื่อที่จะได้เรื่องที่ดีที่สุดมาขึ้นปก และนอกจากนั้น ก็จะมีการประชุมเฉพาะกิจเมื่อสถานการณ์ข่าวประจำวันเปลี่ยนแปลงไป . . . (สุวัฒน์ ทองธนากุล, สัมภาษณ์)

จากขั้นตอนการวางแผนการผลิตข่าว ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมหัวข้อข่าว และการคัดเลือกหัวข้อข่าวที่น่าสนใจโดยผู้สื่อข่าวหรือการมอบหมายงาน (Task Assignment) โดยบรรณาธิการให้แก่ผู้สื่อข่าวดังกล่าว ก็เป็นขั้นตอนการรวบรวมข่าว (Gathering) ซึ่งมีกิจกรรมหลัก 2 ประการ คือ การเก็บรวบรวมวัตถุดิบข่าว (Gathering Materials) และ การปรุงแต่งวัตถุดิบให้อยู่ในรูปของต้นฉบับข่าวที่สมบูรณ์ (Structure Materials)

เนื่องจากผู้สื่อข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์รายวันมักประจำอยู่ตามแหล่งข่าวประจำที่สำคัญเป็นหลักดังกล่าว ทำให้ผู้สื่อข่าวมีอิสระในการสื่อข่าวเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวต่างๆ ได้ในระดับหนึ่งตามหน้าที่อยู่แล้ว ดังนั้น วิธีการสื่อข่าวจึงขึ้นอยู่กับทักษะและความชำนาญหรือประสบการณ์ของแต่ละคน โดยผู้สื่อข่าวอาจจะสังเกตการณ์และจดบันทึก หรือใช้วิธีการสัมภาษณ์แหล่งข่าวที่ตนรู้จักและทำการจดบันทึกหรือใช้วิธีการบันทึกเทป รวมถึงการรวบรวมข้อมูลอื่นๆ อาทิ ห้องสมุด แผนกข้อมูล เพื่อนร่วมงาน หรือบรรณาธิการผู้มอบหมายงานและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามแต่ละสถานการณ์ ทั้งก่อนออกทำการสื่อข่าวเพื่อเตรียมข้อมูลและภายหลังสื่อข่าวแล้ว โดยในการทำงานภาคสนามนั้น ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์อาจจะเป็นทั้งผู้รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ข้างต้น รวมถึงการเป็นช่างภาพเองในกรณีที่ไม่มีช่างภาพร่วมออกไปสื่อข่าวด้วย ส่วนหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์นั้น การรวบรวมวัตถุดิบข่าวก็จะเป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมข่าว ทั้งในส่วนของหัวข้อข่าวและประเด็นข่าวที่จะสืบค้นด้วยวิธีการเดียวกัน

ภายหลังการเก็บรวบรวมวัตถุดิบข่าวได้ครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการสื่อข่าวความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความคืบหน้าของเหตุการณ์ ซึ่งขึ้นกับดุลยพินิจของผู้สื่อข่าวแล้วนั้น ตามปกติ ผู้สื่อข่าวมักจะนำข้อมูลทั้งหมดกลับมายังกองบรรณาธิการ เพื่อเขียนต้นฉบับข่าวเองเป็นส่วนใหญ่ แต่หากเป็นผู้สื่อข่าวที่ได้รับมอบหมายให้อยู่ประจำที่แหล่งข่าวสำคัญ หรือในกรณีที่เร่งด่วนใกล้เวลาปิดข่าว (Deadline) หรือเมื่อผู้สื่อข่าวยังมีข่าวที่จะต้องตามอยู่ตามแหล่งข่าวต่างๆ เนื่องจากยังมีความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์อยู่ รวมทั้งได้รับการติดต่อจากบรรณาธิการให้ข่าวเพิ่มเติม ในกรณีที่เป็นข่าวด่วนซึ่งเกิดขึ้นกะทันหัน และมีความสำคัญมาก เป็นต้น ผู้สื่อข่าวก็จะใช้วิธีการส่งข่าวทางโทรศัพท์โดยการบอกจดให้

ให้แก่พนักงานเรียบเรียงข่าว การส่งต้นฉบับข่าวทางโทรสาร การให้พนักงานส่งเอกสารนำข่าวพร้อมทั้งฟิล์มที่ช่างภาพถ่ายภาพเหตุการณ์ข่าวกลับมายังกองบรรณาธิการ

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่องค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีการส่งผู้สื่อข่าวออกทำการสื่อข่าวตามแหล่งข่าวประจำต่างๆ เป็นหลักนั้น องค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาจีนกลับไม่มีการส่งผู้สื่อข่าวไปประจำตามแหล่งข่าวเหล่านี้ คงมีเพียงการส่งผู้สื่อข่าวออกไปสื่อข่าวความเคลื่อนไหวในกลุ่มสังคมชาวจีน หรือตามสถาบันการค้าต่างๆ เช่น หอการค้า สมาคมการค้าของชาวจีนเท่านั้น เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ทั้งภาษาไทย และจีนเป็นอย่างดี ดังนั้น จึงต้องพึ่งพาสตริงเกอร์ซึ่งมักเป็นผู้สื่อข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาไทย หรือมีเช่นนั้นก็ซื้อข่าวจากสำนักข่าวต่างๆ มาเรียบเรียงใหม่เป็นข่าวภาษาจีน ดังคำกล่าวของสมนึก กยววัฒนกิจ กรรมการผู้จัดการ บริษัทหนังสือพิมพ์ดวงอาทิตย์ จำกัด ที่ว่า

ในกระบวนการทำข่าวของหนังสือพิมพ์จีนโดยทั่วไป คือ สตริงเกอร์ เป็นผู้หาข่าวและส่งข่าวเข้ามา แต่ไม่ได้หมายความว่า ข่าวทุกข่าวจะซ้ำ แต่จะไม่มี การตามข่าว สมมุติ จะเล่นข่าวคุณเฉลิมกลับเมืองไทย ถ้าไม่มีนักข่าวของตัวเอง สตริงเกอร์ อาจส่งข่าวกลับมาให้แต่เป็นข่าวพื้นๆ ทางกองบรรณาธิการไม่สามารถ บอกว่า เจาะข่าวนี้ะผมต้องการรู้ข่าวนี้ ซึ่งเป็นข้อเสียสำหรับหนังสือพิมพ์จีน (สมนึก กยววัฒนกิจ, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ทวี ยอดเพ็ชร บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ชิงเสียน เยอะเข้า ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า

. . . ข่าวการเมืองมักเป็นข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ สำนักข่าวไทย และของเราก็มีสำนักข่าว ABN. ซึ่งเป็นของเอกชนจัดตั้งขึ้น ซึ่งถ้าข่าวของสำนักข่าวไทยและข่าวกรมประชาสัมพันธ์มาซ้ำไป เราก็ใช้ข่าวของสำนักข่าว ABN. ซึ่งจะส่งโทรสารมาให้เราวันละ 4-5 ครั้ง นอกจากนั้น เราก็ต้องแปลจากหนังสือพิมพ์ เพราะบุคลากรทำข่าวที่เป็นภาษาจีนโดยตรงมีน้อยและหายาก ส่วนใหญ่ก็เป็นนัก

หนังสือพิมพ์ไทยที่ช่วยเรา แล้วเราก็ให้เป็นเงินเดือน หรือบางรายก็เป็นรายข่าว เราต้องจ้างทางนักข่าวไทยทำให้เรา ถ้าของเราเองเป็นทั้งภาษาไทย ภาษาจีน ทั้ง 2 อย่างคงหายาก เลยต้องให้นักข่าวไทยหาข่าวแล้วส่งต้นฉบับข่าวมาที่นี้แล้ว นักข่าวที่นี้ก็แปลเป็นภาษาจีน (ทวี ยอดเพชร, สัมภาษณ์)

ในส่วนของข่าวภูมิภาคนั้น ทั้งองค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาไทย อังกฤษ และจีน ต่างก็ต้องอาศัยสตริงเกอร์ซึ่งประจำอยู่ในจังหวัดต่างๆ เป็นผู้สื่อข่าวจากแหล่งข่าวประจำ และส่งข่าวเข้ามายังองค์กรเพื่อนำมาผ่านกระบวนการผลิตข่าวขั้นต่อไปด้วยกันทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากการที่ผู้สื่อข่าวเป็นผู้รวบรวมวัตถุดิบข่าวหรือสื่อข่าวเองสำหรับองค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือการรับข่าวจากสตริงเกอร์เป็นหลักสำหรับองค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาจีน การรวบรวมวัตถุดิบข่าวในประเทศยังอาจเกิดขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

1. การรวบรวมวัตถุดิบข่าวจากสำนักข่าวไทย หรือ องค์กรธุรกิจซึ่งให้บริการข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำข่าวที่ผลิตและเผยแพร่ในรูปแบบของหนังสือข่าวจากสำนักข่าวไทย มาทำการเรียบเรียงขึ้นใหม่หรือคัดลอกจากหนังสือข่าวซึ่งเป็นต้นฉบับโดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงเลย ซึ่งกล่าวได้ว่า การผลิตซ้ำข่าว (Reprocess) ด้วยวิธีนี้ได้ปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนมากในการรายงานข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์แต่ละวันเพียงแต่ไม่อ้างอิงถึงแหล่งที่มาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการผลิตและเผยแพร่ข่าวในรูปของหนังสือข่าวครอบคลุมทั้งข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคมภายในประเทศและต่างประเทศ

2. การรวบรวมวัตถุดิบข่าวจากแหล่งข่าวที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่อมวลชนอื่นๆ เช่น คำแถลงการณ์ ใบปลิว ประกาศต่างๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวแจกซึ่งส่งมาโดยหน่วยงานประชาสัมพันธ์ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน สโมสร องค์กรต่างๆ รวมถึง สื่อมวลชนทุกประเภท ล้วนแต่เป็นที่มาสำคัญที่จะถูกนำมาคัดเลือก เรียบเรียงขึ้นใหม่ให้เป็นต้นฉบับข่าวที่เหมาะสม

ในส่วนของการผลิตข่าวต่างประเทศนั้น แหล่งที่มาที่สำคัญในการผลิตข่าวสำหรับองค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาไทย อังกฤษ และจีน ก็คือ สำนักข่าวระหว่างประเทศที่ให้บริการขายข่าวทั้งทางโทรพิมพ์และทางดาวเทียม โดยสำนักข่าวที่สำคัญซึ่งองค์กรหนังสือพิมพ์โดยทั่วไปนิยมเป็นสมาชิกประจำนั้น ได้แก่ สำนักข่าว เอ.พี. เอ.เอฟ.พี., วิกนิวส์, รอยเตอร์ ยู.พี.ไอ., ยู.พี.ไอ.ที.เอ็น, ซินหัว, ฟอ์เคลส, เป็นต้น ซึ่งการบอกรับเป็นสมาชิกมักมีการทำสัญญาเป็นรายปี โดยเสียค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน เดือนละประมาณหนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป โดยปริมาณการบอกรับเป็นสมาชิกของสำนักข่าวเหล่านี้ก็จะแตกต่างกันไปตามความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ เช่น หนังสือพิมพ์ซินเสียนเยอะเป่า มีการบอกรับเป็นสมาชิกสำนักข่าวถึง 5 แห่ง คือ เอ.พี., เอ.เอฟ.พี., ซินหัว, ฟอ์เคลส, และวิกนิวส์ เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาจีนซึ่งให้ความสำคัญกับข่าวต่างประเทศมาก รวมทั้งขนาดขององค์กร เช่น หนังสือพิมพ์สยามรัฐ บอกรับเป็นสมาชิกสำนักข่าว ยู.พี.เอ็น. เพียงแห่งเดียวทั้งนี้เพราะไม่ต้องการแบกรับค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มากเกินไป

โดยในขั้นตอนการผลิตนั้น บรรณาธิการข่าวต่างประเทศจะเป็นผู้คัดเลือกข่าวสำคัญและมอบให้พนักงานเรียบเรียงข่าว หรือผู้สื่อข่าวในสายข่าวต่างประเทศ แปลเป็นภาษาไทย ในกรณีที่หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษและภาษาจีนนั้น หากคัดเลือกข่าวที่ส่งมาเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาจีนอยู่แล้วก็สามารถนำมาตีพิมพ์ได้เลย อย่างไรก็ตาม ในบางครั้ง บรรณาธิการอาจให้พนักงานเรียบเรียงรวบรวมข้อมูลข่าวจากหลายสำนักข่าว เพื่อให้ข่าวที่ได้มีใจความที่สมบูรณ์มากขึ้น

นอกจากนั้น ในบางโอกาส หากว่าเป็นข่าวเหตุการณ์ที่สำคัญและมีผลกระทบเกี่ยวข้องกับประเทศไทย องค์กรหนังสือพิมพ์ก็อาจจะมีการส่งผู้สื่อข่าวไปทำข่าวยังต่างประเทศ และรายงานข่าวกลับมายังกองบรรณาธิการในลักษณะเดียวกับการสื่อข่าวภายในประเทศ

เมื่อขั้นตอนการรวบรวมวัตถุดิบข่าวและการจัดทำต้นฉบับข่าวโดยผู้สื่อข่าวเสร็จสิ้นลงแล้ว พนักงานเรียบเรียงข่าวจะเป็นผู้ตรวจแก้ไข โดยหัวหน้าข่าวอาจจะตรวจสอบอีกครั้ง ในส่วนของภาพข่าวก็จะนำไปผ่านกระบวนการล้างอัด เพื่อนำมาคัดเลือกต่อไป

จากขั้นตอนหลัก คือ การวางแผนเพื่อการผลิต จนถึงรวบรวมข่าว ทั้งในลักษณะที่เป็นข่าวที่ต้องสื่อข่าว (Active News) โดยผู้สื่อข่าวและทีมงานเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงเอง และข่าวที่ไม่ต้องสื่อข่าว (Passive News) ซึ่งเป็นข่าวที่ได้จากบุคคล องค์กรต่างๆ ในภาครัฐบาลและภาคเอกชนเป็นผู้ส่งมาให้ ทำให้เส้นทางเดินของข่าวทั้งหมดที่จะนำมาผ่านการคัดเลือกสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ข่าวในประเทศ หมายถึง ข่าวทั่วไปทั้งที่เป็นข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปกติทุกวัน (Routine) ซึ่งเกิดขึ้นตามแหล่งข่าวประจำ ข่าวประเภทเจาะลึก (Exclusive) ซึ่งมักเป็นการตามข่าวเดิมที่เคยทำแล้ว รวมถึงการสร้างข่าวขึ้นเองตามสภาวะการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดและมีผลกระทบต่ออันสำคัญกับประชาชน (Creat) ซึ่งภายหลังการสื่อข่าวแล้ว ต้นฉบับข่าวทั้งหมดจะถูกส่งเข้ามายังกองบรรณาธิการตามสายงานข่าวต่างๆ หรือที่เรียกว่า โต๊ะข่าวหรือแผนกข่าว อาทิ โต๊ะข่าวการเมือง เศรษฐกิจ ภูมิภาค อาชญากรรม เป็นต้น เพื่อให้บรรณาธิการข่าวในแต่ละสายเป็นผู้คัดเลือกข่าวเพื่อนำไปตีพิมพ์ในหน้าข่าวนั้นๆ หรือส่งมอบให้หัวหน้าข่าวหน้า 1 หรือที่ประชุมโต๊ะข่าว พิจารณาคัดเลือกเพื่อนำเสนอในข่าวหน้า 1 ซึ่งจะได้นำเสนอในรายละเอียดต่อไป

2. ข่าวต่างประเทศ ซึ่งส่งมาจากสำนักข่าวต่างประเทศต่างๆ ทั้งทางโทรนิมฟ์หรือทางดาวเทียมก็ตาม เมื่อบรรณาธิการข่าวต่างประเทศคัดเลือกข่าวและภาพข่าว และพนักงานแปล หรือนักงานเรียบเรียงทำการเรียบเรียงขึ้นใหม่แล้ว ก็สามารถนำลงนิมฟ์ในหน้าข่าวต่างประเทศได้เลย หรือถ้าเป็นข่าวสำคัญ บรรณาธิการอาจส่งให้หัวหน้าข่าวหน้า 1 พิจารณาคัดเลือกเพื่อนำเสนอเป็นข่าวหน้า 1 แต่มีข้อที่น่าสังเกต คือ ในส่วนของหนังสือนิมฟ์ภาษาจีนนั้น ข่าวต่างประเทศนับได้ว่าเป็นหัวใจหรือเป็นจุดขายของหนังสือนิมฟ์ โดยข่าวหน้า 1 ของหนังสือนิมฟ์นั้น ก็คือ หน้าข่าวต่างประเทศนั่นเอง ดังนั้น บรรณาธิการข่าวต่างประเทศจึงมีสิทธิขาดในการคัดเลือกข่าวเองทั้งหมด ซึ่งผิดกับหนังสือนิมฟ์ภาษาไทยและอังกฤษที่ข่าวหน้า 1 มักเป็นข่าวเด่นหลากหลายประเภท และการคัดเลือกมักเป็นสิทธิขาดของหัวหน้าข่าวหน้า 1

3. ภาพข่าว หลังจากถ่ายภาพข่าวได้ผ่านกระบวนการล้างอัด แล้ว ก็จะถูกนำมามอบให้บรรณาธิการข่าวแต่ละสาย หรือบรรณาธิการฝ่ายศิลป์คัดเลือกเพื่อนำเสนอในหน้าข่าวต่างๆ หรือในหน้า 1

สรุปได้ว่า องค์กรหนังสือพิมพ์ จะมีรูปแบบการคัดเลือกที่สำคัญ 2 ประการ คือ คือ 1. การประชุมโต๊ะข่าวเพื่อคัดเลือกข่าวหน้า 1 และ หน้าข่าวที่สำคัญซึ่งเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์ หรือการให้หัวหน้าข่าวหน้า 1 เป็นผู้คัดเลือกข่าวหน้า 1 เพียงผู้เดียว และ 2. การให้บรรณาธิการข่าวแต่ละสายข่าวคัดเลือกข่าวที่จะลงพิมพ์ในหน้าข่าวของตนเอง รวมทั้งการคัดเลือกข่าวที่น่าสนใจให้หัวหน้าข่าว 1 พิจารณาว่าควรจะนำเสนอในหน้า 1 หรือไม่ ดังตัวอย่างของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ซึ่ง วีระ ประทีปชัยกูร ผู้ช่วยบรรณาธิการ ได้กล่าวถึง รูปแบบการคัดเลือกข่าว ว่า "การคัดเลือกข่าวแต่ละแผนกข่าว จะให้หัวหน้าแต่ละแผนกเป็นผู้เลือก เว้นแต่แผนกข่าวที่สำคัญ อาทิ ข่าวหน้า 1 และแผนกข่าว นิธิเนส จะมีบรรณาธิการใหญ่และหัวหน้าซัพเอดิเตอร์มาช่วยกันตัดสินใจด้วย โดยในแผนกข่าวหน้า 1 จะประชุมกันทุกวันประมาณ 18.00 น. โดยจะประชุมเฉพาะ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว หัวหน้าช่างภาพและหัวหน้าซัพเอดิเตอร์" (วีระ ประทีปชัยกูร, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและจีน โดยทั่วไปส่วนใหญ่มักจะไม่มีการประชุมโต๊ะข่าวอย่างเป็นทางการ แต่จะมีหัวหน้าข่าวหน้า 1 เป็นผู้รับผิดชอบในการคัดเลือกข่าว ซึ่งสำหรับองค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาจีนนั้น หัวหน้าข่าวหน้า 1 ก็คือ บรรณาธิการข่าวต่างประเทศนั่นเอง แต่องค์กรหนังสือพิมพ์ภาษาไทยนั้น มักจะมีหัวหน้าข่าวหน้า 1 หลายคนเพื่อผลัดเปลี่ยนกัน ซึ่งในทางปฏิบัตินั้น หัวหน้าข่าวหน้า 1 จะต้องประสานงานกับพนักงานเรียบเรียงข่าวหรือบรรณาธิการข่าวแต่ละสาย เพื่อให้ได้ข่าวชิ้นสำคัญที่สุดมาตีพิมพ์เป็นข่าวหน้า 1 ส่วนหน้าข่าวต่างๆ นั้น ผู้คัดเลือก ก็คือ บรรณาธิการข่าวแต่ละสายตามปกติ ซึ่ง อำพล นุญยาภิธาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ กล่าวว่า

จากที่นักข่าวออกหาข่าวข้างนอก การรายงานข่าวจะใช้โทรสาร โทรคั่นหรือ นักข่าวเขียนเองก็ตาม ถ้าไกลมากก็เขียนในรูปจดหมายส่งเข้ามา เช่น ข่าวสังคม

เมื่อส่งข่าวเข้ามา ก็จะถูกส่งให้แต่ละแผนกข่าว ข่าวเศรษฐกิจก็ถูกส่งเข้าแผนกข่าวเศรษฐกิจ ข่าวเศรษฐกิจเองก็เหมือนกันถ้าเห็นว่าสำคัญมาก เขาก็จะส่งเข้าหน้า 1 เมื่อข่าวเข้ามาแล้ว ไม่ว่าจะกีฬา เศรษฐกิจ ภูธร การเมือง ทุกอย่าง ถ้าเห็นว่ามีดีแล้วก็จะนำเสนอต่อหัวหน้าข่าวหน้า 1 อย่าง กีฬา เขาทราย หรือซีเกมส์ จะถูกนำมาหน้า 1 เศรษฐกิจ เช่น ไฟฟ้าหรือน้ำมันขึ้นราคา ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้คน ก็จะนำเสนอต่อหัวหน้าข่าว 1 เมื่อนำเสนอข่าวไปแล้วถึงผู้ช่วยหัวหน้าข่าว พนักงานเรียบเรียงข่าวจะเป็นผู้เขียนข่าวขึ้นใหม่ จากกระบวนนี้ก็ส่งผ่านไปที่หัวหน้าข่าวหน้า 1 ซึ่งจะเป็นผู้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง (อำพล บุญยาศิษฐาน, สัมภาษณ์)

อย่างไรก็ดี มีข้อที่น่าสังเกตที่ว่า สำหรับองค์กรข่าวหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจรายสามวันหรือรายสัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการประชุมวางแผนการผลิตข่าววันนั้น ก็มักจะขึ้นประเด็นของข่าวหน้า 1 และหน้าต่างๆ ตามมติที่ประชุมตั้งแต่ขึ้นวางแผนการผลิตข่าวเพราะได้มีการประชุมกลั่นกรองกันหลายระดับแล้ว ดังคำกล่าวของ โอน์นาร์ สุขเกษม บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ที่ว่า

หน้าแรก เราจะคัดข่าวโดยใช้ในที่ประชุมก่อน ฝ่ายบริหารงานข่าว 10 คน จะมองว่า เราจะขึ้นประเด็นอย่างนั้นๆ ก็มาประชุมกัน หรือกันแล้วก็จะเลือกว่าข่าวนี้นะ นั่นคือ บางข่าวเราจะกำหนดไว้เลยว่า ทำเรื่องนี้ เราจะให้ทีมงานทำเลย ทำเสร็จก็เอาเข้าหน้า 1 เลย ส่วนข่าวหน้าอื่น ประเด็นการพิจารณาคัดเลือก ก็คือข่าวคม แฉคดี ซึ่งก็เริ่มในที่ประชุมวางแผนข่าวเช่นกัน เพราะว่ามันข่าวจะต้องส่งประเด็นข่าวคนละ 15 ข่าว โดยเราจะคัดตามความน่าสนใจอย่างน้อยก็ยังไม่มีการเปิดเผย หรือเปิดเผยก็ผิวเผินเราก็ต้องทำต่อ เรามีคัดเลือกและตัดทิ้ง ถ้าทิ้งก็หมายถึง ข่าวซ้ำ ไปชนกับรายวัน รายสัปดาห์ที่เขาทำมาแล้ว แต่ถ้ายังมีความสำคัญอยู่ก็ทำเป็นสรุปข่าวไป (โอน์นาร์ สุขเกษม, สัมภาษณ์)

ถึงแม้ว่ารูปแบบการคัดเลือกข่าวภายในองค์กรข่าวหนังสือพิมพ์ จะมีลักษณะต่างๆ กันไปตามลักษณะการบริหารงานภายในองค์กรก็ตาม แต่การตัดสินใจที่เกิดขึ้นในขั้นตอนของ

การคัดเลือกข่าวเพื่อนำมาตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปของหนังสือพิมพ์นั้น ล้วนถูกกำหนดไว้ด้วยปัจจัยหลายประการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน ดังนี้

1. การคัดเลือกข่าวตามหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ว่าด้วยคุณค่าข่าว ซึ่งมักนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการวัดความสนใจของผู้รับสาร อันได้แก่ ความรวดเร็ว, ความเด่น, ความถูกต้องกับกาลเทศะ, ความใกล้ชิด, ความขัดแย้ง, ความแปลก, สิ่งที่มีมนุษย์สนใจ, ความมีเงื่อนไข, สิ่งที่มีผลกระทบกระเทือน, ความก้าวหน้า, และเพศ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจคัดเลือกหรือคัดทิ้งข่าวจำนวนมากของผู้มีอำนาจตัดสินใจ ดังคำกล่าวของ ไนทอรี่ สุนทร บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ว่า

ในแต่ละวัน หัวหน้าข่าวหน้า 1 การเล่นข่าว 11 ข่าวในหน้า 1 จะเอาข่าวอะไรขึ้นหัวในหน้า 1 ข่าวที่ขึ้นหัวต้องเป็นข่าวที่คนสนใจ ชาวบ้านสนใจ ข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรม ข่าวต่างประเทศ ข่าวอะไรก็ตามถ้าไปกระทบกับความสนใจของชาวบ้านต้องเอาขึ้นหัว ไทยรัฐเป็นหนังสือชาวบ้าน เราก็สนใจข่าวที่เกี่ยวกับชาวบ้านเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะ เป็นข่าวอาชญากรรม ข่าวนิสสาร ความแปลกประหลาด สาเหตุที่เราต้องการข่าวเหล่านี้ ก็เหมือนกับที่หนังสือพิมพ์อื่นๆ ต้องการ เราสนใจอะไร สนใจสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว เราก็ให้ความสนใจกับคนอ่านที่สนใจในข่าวต่างๆ แล้วเอามาเล่น (ไนทอรี่ สุนทร, สัมภาษณ์)

2. การคัดเลือกตามนโยบายขององค์กร ทั้งที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและการเรียนรู้ หรือการขัดเกลาทางวิชาชีพของบุคลากรในองค์กรอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ และลักษณะความเป็นเจ้าของ อาทิ องค์กรหนังสือพิมพ์แนวคุณภาพ มักให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวหนัก อาทิ ข่าวเศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งต่างจากหนังสือพิมพ์แนวปริมาณ ซึ่งมักให้ความสำคัญกับข่าวเบา อาทิ ข่าวอาชญากรรมและข่าวที่เร้าความสนใจซึ่งทำให้หนังสือพิมพ์ขายดีมากกว่า ซึ่ง อำนวย บุณยาศิษฐาน บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์เดลิเมล์เรอร์ ได้ยกตัวอย่างการคัดเลือกข่าวหน้า 1 ดังนี้

แต่ละวันข่าวหน้า 1 จะนำเสนอได้เพียง 6-7 ข่าว หัวหน้าข่าวหน้า 1 จะดูว่าน้ำหนักข่าวขึ้นไหนที่จะเด่น น่าสนใจ โกลด์ตัวมากที่สุดในวันนั้น เราจะใช้จุดนี้มันเป็นธรรมชาติมากกว่า แต่นโยบายก็มีส่วนด้วย คือ ถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งเป็นแนวอาชญากรรม ถ้ามีตาราทักกัน กับข่าวน้ำมันขึ้นราคา เขาจะลงข่าวไหน ถ้าเขาลงข่าวแรก เขาถูกตามนโยบาย แต่อย่างเราเป็นแนวเศรษฐกิจ-การเมือง เราก็ต้องเอาการเมือง เศรษฐกิจ เล่นก่อน (อำพล บุนนาค, สัมภาษณ์)

3. การแทรกแซงโดยผู้มีอำนาจ ซึ่งหมายรวมถึง บุคคลในคณะรัฐบาล ผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมการผลิตและกระจายข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์ให้ เป็นไปตามความต้องการส่วนตน หรือของกลุ่ม

4. หัคนคติของกองบรรณาธิการ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแนวทางการคัดเลือกข่าวของหัวหน้าข่าว หรือ บรรณาธิการข่าว ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนการตีพิมพ์ ทั้งนี้เพราะในการปฏิบัติงานจริงผู้คัดเลือกข่าว คือ หัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการไม่อาจทำงานได้เพียงลำพัง แต่ต้องมีการประสานงานกับผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ เช่น ผู้สื่อข่าว พนักงานเรียบเรียงข่าว เพื่อให้การคัดเลือกข่าวมีประสิทธิภาพและได้ข่าวที่สำคัญมานำเสนอ ซึ่งวันชัย วงศ์มีชัย บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า "เกณฑ์การคัดเลือกข่าวก็ตามแต่ดุลยพินิจ โดยหัวหน้าข่าวแต่ละส่วนก็จะเป็นคนคัดเลือกเอง แต่ข่าวแต่ละข่าวทางนักข่าวก็อาจจะล๊อบบี้หัวหน้าข่าวได้ว่าข่าวนั้นมีความสำคัญ ซึ่งหัวหน้าข่าวก็อาจจะฟังจากนักข่าวด้วย ถ้าข่าวนั้นมีความสำคัญก็อาจจะใช้ดุลยพินิจเลือกข่าวไปไว้ที่ส่วนไหน" (วันชัย วงศ์มีชัย, สัมภาษณ์)

นอกเหนือไปจากการประสานงานกันภายในกองบรรณาธิการแล้ว หัคนคติของกองบรรณาธิการยังเกิดขึ้นได้ด้วยกลไกของระบบการบริหารงาน อาทิ การจัดประชุมอย่างเป็นทางการสำหรับบุคลากรในระดับบริหารขององค์กร เพื่อกำหนดแนวทางการทำข่าว การคัดเลือกและเสนอข่าว รวมถึงการประชุมโต๊ะข่าวในแต่ละแผนกและการประชุมโต๊ะข่าวเพื่อคัดเลือกข่าวสำหรับบางองค์กรด้วย

5. เนื้อที่ในการนำเสนอข่าว ก็เป็นเหตุผลสำคัญในการคัดเลือกข่าวด้วยเพราะ เป็นปัจจัยที่ควบคุมการตัดสินใจนำเสนอข่าวที่สำคัญจริงๆ เท่านั้นจากจำนวนข่าวมากมายที่ถูกส่งเข้ามายังห้องข่าว ทำให้ข่าวเด่น หรือข่าวสำคัญที่สุดได้ถูกนำเสนอก่อนในข่าวหน้า 1 ขณะที่ข่าวที่มีความสำคัญน้อยลงมาได้รับการนำเสนอในหน้าต่างๆ ขณะที่ข่าวส่วนใหญ่ต้องถูกคัดทิ้งแม้ว่าจะมีความสำคัญก็ตามหากไม่มีเนื้อที่พอ

6. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในสภาวะการณ์ปกปิดยอมทำให้ สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นในสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าช่วงเวลาที่มีบริบทแวดล้อมมีความผันผวน อาทิ ช่วงเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ซึ่งหมายถึงว่า การประเมินคุณค่าข่าวย่อมต้องเปลี่ยนแปลง และยืดหยุ่นไปตามแต่ภาวะการณ์ จะเอื้ออำนวย ดังกรณี การยึดอำนาจของสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 และการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาล พณฯ พลเอกสุจินดา คราประยูร ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ล้วนเป็นตัวอย่างอันดี ที่แสดงให้เห็นถึงการควบคุมการรายงานข่าวของสื่อมวลชน โดยการนัดประชุมชี้แจงถึงแนวทางในการเสนอข่าว รวมถึงการตรวจสอบ และสั่งปิดหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวอันเป็นผลเสียต่อภาพพจน์ของรัฐบาล เช่น หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นและหนังสือพิมพ์แนวหน้า

7. โฆษณา ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าโฆษณาคือเส้นเลือดใหญ่ที่อุปถัมภ์กิจการหนังสือพิมพ์ ดังนั้น ในการคัดเลือกจึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงข่าวที่อาจสร้างผลกระทบต่อกลุ่มโฆษณา หรือเจ้าของสินค้าด้วย ขณะที่สนับสนุนให้ข่าวของกลุ่มโฆษณาและเจ้าของสินค้าได้ถูกนำมาเผยแพร่ในหน้าหนังสือพิมพ์ในรูปของการรายงานข่าว หรือที่เรียกว่า โฆษณาในรูปของข่าว ซึ่งเป็นที่นิยมมากในกลุ่มองค์กรหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์แนวธุรกิจ

8. เหตุผลทางการตลาด เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจ องค์กรหนังสือพิมพ์ล้วนต้องมีการแข่งขันกันสร้างความนิยมให้แก่ผู้รับสารด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากยอดผู้รับสาร เป็นปัจจัยที่มา กำหนดอัตราค่าโฆษณาและปริมาณงานโฆษณาที่จะเข้าสู่องค์กร ดังนั้น องค์กรจึงต้องพยายามตอบสนองความต้องการของผู้รับสารด้วยเช่นกัน ดังคำกล่าวของ จัตุวา กลิ่นสุนทร

บรรณาธิการผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ที่ว่า

. . . ความสำคัญของข่าวมันก็ขึ้นอยู่กับกระแส แต่นอกจากการให้ความสำคัญกับข่าวเศรษฐกิจ การเมือง เราก็ให้ความสำคัญกับข่าวสังคมทั่วไป อย่างเช่นข่าวอาชญากรรม เราเสนอเรื่องที่เป็นการค้าการขาย โดยเฉพาะ คือ กลุ่มเป้าหมายของหนังสือพิมพ์หัวสีก็คงชอบข่าวทั่วไป ข่าวอาชญากรรม ข่าวภูมิภาค ข่าวชาวบ้าน ซึ่งเราก็พยายามหยิบยกขึ้นมาเพื่อให้มันเป็นความหลากหลาย ก็ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องพาดหัวใหญ่เรื่องเศรษฐกิจ การเมืองทั้งหมด ถ้ามีข่าวอาชญากรรมที่มันร้ายแรง สะเทือนขวัญ หรือมีข่าวที่มันตลก เราก็เอาพาดหัว มันก็ต้องขายบ้าง ไม่เช่นนั้นก็อยู่ลำบาก (จิตวา กลิ่นสุนทร, สัมภาษณ์)

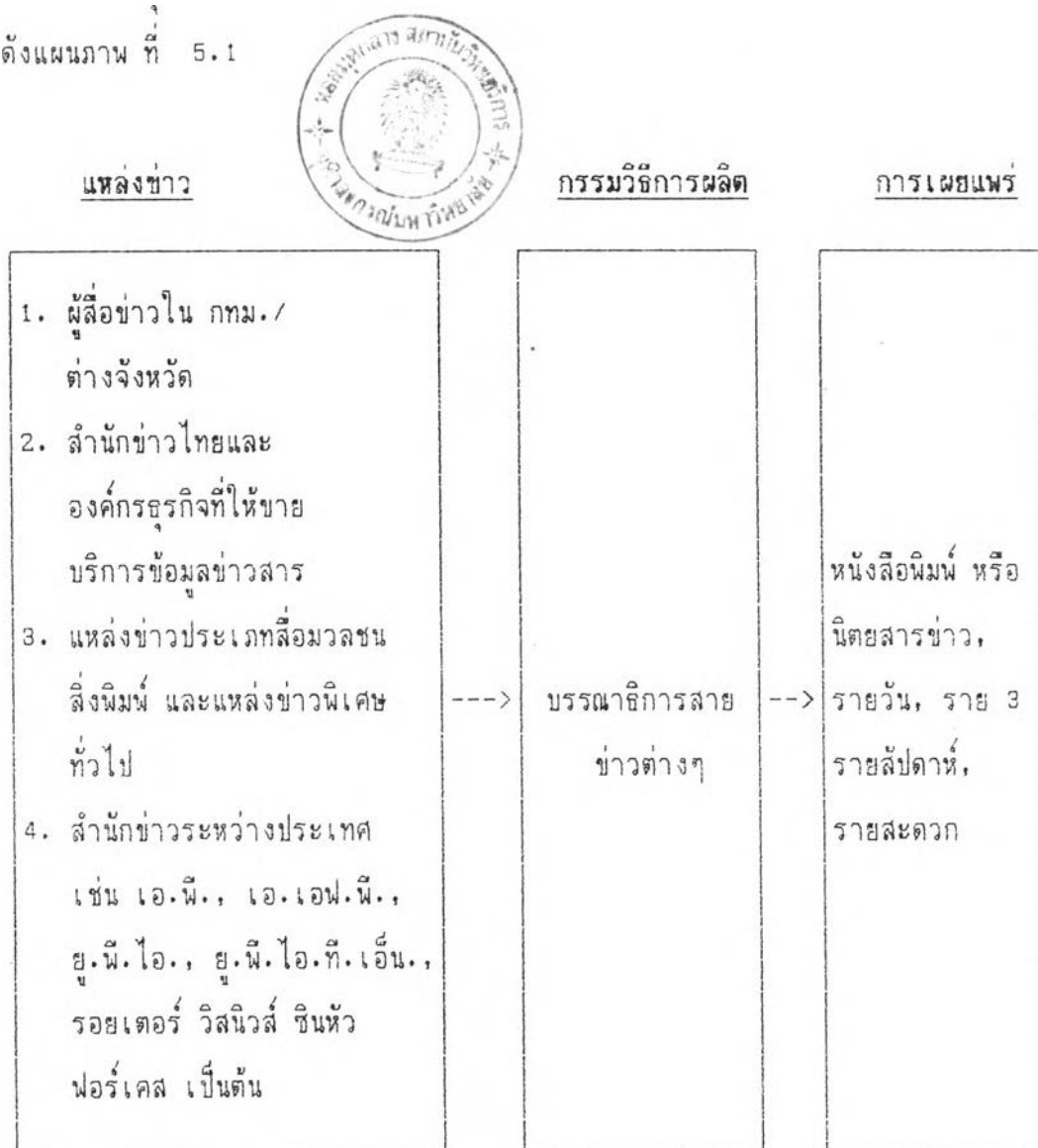
9. นายทุน หรือ เจ้าของ เป็นผู้มีอำนาจทั้งการสั่งการโดยตรงให้นำเสนอและไม่นำเสนอข่าวใดก็ได้ นอกเหนือไปจากการควบคุมด้วยการกำหนดนโยบายในการเสนอข่าว ซึ่งเป็นการควบคุมทั้งในส่วนของแนวทางและปริมาณการนำเสนอเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบของหนังสือพิมพ์และรายการข่าวทั้งหมดที่จะปรากฏ ทำให้มีผลกระทบโดยตรงต่อการคัดเลือกข่าว และการปฏิบัติงานทั้งหมด

ภายหลังการคัดเลือกข่าวตามปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเสร็จสิ้นลงแล้ว การดำเนินงานขั้นสุดท้ายของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์จะอยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายศิลป์หรือฝ่ายจัดหน้า ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในช่วยเหลือและประสานงานกับหัวหน้าข่าวทั้งก่อนและหลังการคัดเลือกข่าว โดยหัวหน้าฝ่ายศิลป์จะกำหนดว่าจะตีพิมพ์ข่าวใดตรงไหนและจะใช้เนื้อที่เท่าใดโดยการตีพิมพ์ (Dummy) หรือทำโครงร่างคร่าวๆ ไว้ให้เท่าขนาดหนังสือพิมพ์ว่าจะพาดหัวข่าวจุดไหน อย่างไร การวางข่าวในแต่ละหน้าควรจะเป็นไปในทิศทางใดและควรมีจำนวนคอลัมน์เท่าใด ถ้าข่าวสั้นหรือยาวไปก็จะตัดทอนหรือแก้ไข และเขียนกำกับที่ตัวต้นฉบับนั้นๆ ว่าสมควรลงนิมน์ขนาดสักเท่าใด ควรใช้ขนาดของพาดหัวอย่างไร ควรใช้ความกว้างของคอลัมน์เท่าไร ควรใช้ภาพข่าวขนาดไหน ควรวางที่ใด ฯลฯ รวมถึงการจัดองค์ประกอบของเนื้อหาทั้งหมดที่นอกเหนือจากข่าวและภาพข่าว เช่น คอลัมน์ต่างๆ นวนิยาย

เป็นต้น นั่นคือ บรรณาธิการฝ่ายศิลป์หรือซัพ-เอดิเตอร์ มีหน้าที่สำคัญยิ่งในการจัดวางเนื้อหาทั้งหมดที่ถูกคัดเลือกมานำเสนอ ตามตำแหน่งต่างๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์ให้ดูสวยงามเหมาะสม เนื้อหาข่าวก็จะการจัดลำดับความสำคัญของข่าวอีกครั้งและจัดวางในตำแหน่งสำคัญตามลำดับ

เมื่อหัวหน้าฝ่ายศิลป์จัดวางหน้าหนังสือพิมพ์เสร็จแล้ว ก็จะส่งมอบต้นฉบับนั้นให้ฝ่ายผลิตดำเนินการจัดพิมพ์ตามที่กำหนดไว้ เพื่อเผยแพร่ข่าวในรูปแบบของหนังสือพิมพ์หรือ (นิตยสารข่าว) รายวัน, ราย 3 วัน, รายสัปดาห์, รายปักษ์, หรือรายสะดวกเพื่อรักษาหน้าหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารข่าวไว้ เพื่อส่งไปยังผู้รับสารทั่วประเทศในที่สุด

สรุป การผลิตและเผยแพร่ข่าวขององค์กรข่าวที่สังกัดสื่อสิ่งพิมพ์สามารถแสดงได้
ดังแผนภาพ ที่ 5.1

กระบวนการผลิตและกระจายข่าวของสื่อวิทยุกระจายเสียง

ปัจจุบันองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ หน่วยงานที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตข่าวป้อนให้กับสถานีวิทยุฯ เช่น 1. กองข่าวในประเทศ และ กองข่าวต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีหน้าที่หลักในการผลิตข่าวป้อนให้กับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์เช่นกัน และฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุทุกแห่งทั่วประเทศ 2. กลุ่มบริษัทเอกชนซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตและกระจายข่าวโดยเฉพาะ ด้วยการซื้อเวลาออกอากาศจากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง อาทิ บริษัทแปซิฟิคอินเตอร์-คอมมิวนิเคชั่นจำกัด, ศูนย์ข่าววิทยุเนชั่น เป็นต้น และ 3. กลุ่มบริษัทเอกชนซึ่งซื้อเวลาในการออกอากาศจากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ในช่วงเวลาหนึ่ง หรือในลักษณะของการรับสัมปทานการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงเป็นรายปีหรือหลายปีก็ตาม ซึ่งจะต้องมีการนำเสนอข่าวออกอากาศตามกฎหมายบังคับของ กบว. โดยบริษัทเอกชนดังกล่าวอาจจะผลิตข่าวเอง (หรือมอบหมายให้บริษัทเอกชนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจขายข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียง โดยเฉพาะ อาทิ สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น, สำนักข่าวเอบีเอ็น เป็นต้น เป็นผู้ผลิตข่าวป้อนให้กับบริษัทเพื่อกระจายออกอากาศ)

ภายในองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไปมักมีการแบ่งงานออกเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ กองบรรณาธิการซึ่งจะประกอบด้วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการสายข่าวต่างๆ และทีมผู้สื่อข่าว ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตข่าวแต่ละวัน และ แผนกธุรการข่าว ซึ่งมีหน้าที่ในการบันทึกหมายงานข่าวต่างๆ ที่ถูกส่งเข้ามายังองค์กร ประสานงานกับกองบรรณาธิการ จัดทำหมายข่าวประจำวันล่วงหน้าและเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการผลิตข่าว

ในแต่ละวันการผลิตข่าวขององค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงทั้งหมดนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การผลิตข่าวในประเทศ และการผลิตข่าวต่างประเทศ เช่นเดียว ผู้ประกอบการข่าวซึ่งกระจายข่าวในรูปของหนังสือพิมพ์ และ/หรือ นิตยสารข่าว โดยในส่วนของ การผลิตข่าวในประเทศนั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทตามวิธีการนำเสนอ คือ

1. ข่าวอ่าน และ 2. ข่าวประกอบเสียง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นประเภทใดแล้วแต่ต้องมีการ จะมีการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ โดยเริ่มจากขั้นตอนการวางแผนการผลิต (Planning) อันประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1. การรวบรวมหัวข้อข่าวที่น่าสนใจจาก แหล่งข่าวต่างๆ ทั้งหมดที่มีอยู่ในห้องข่าว ทั้งโดยแผนกธุรการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการ และโดยเฉพาะผู้สื่อข่าว ทั้งนี้เพราะองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงซึ่งมีทีมงาน เป็นจำนวนมากพอสมควรมักจะจัดส่งผู้สื่อข่าวไปประจำตามแหล่งข่าว เช่น กองข่าวในประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตข่าวให้กับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในสังกัดกรมประชาสัมพันธ์), ศูนย์ข่าววิทยุเนชั่น, บริษัทแปซิฟิคอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่นจำกัด เป็นต้น และ 2. การคัดเลือกหัวข้อข่าวที่ได้จากแหล่งข่าวต่างๆ นั้นเพื่อการสื่อข่าวต่อไป ซึ่งพบว่าแหล่งข่าวสำคัญในการผลิตข่าวแต่ละวันนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. แหล่งข่าวประจำ หมายถึง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเป็นที่มาของข่าวส่วนใหญ่ใน รายการข่าววิทยุกระจายเสียงเช่นเดียวกับองค์กรข่าวหนังสือพิมพ์ โดยองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงที่มีทีมผู้สื่อข่าวมากดังกล่าวข้างต้นจะจัดส่งผู้สื่อข่าวของตนไปประจำตามแหล่ง ข่าวเหล่านี้เช่นเดียวกับที่องค์กรหนังสือพิมพ์ปฏิบัติอยู่ ขณะที่องค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงราย ย่อยซึ่งมีทีมงานน้อย ซึ่งโดยมากมักได้แก่ ฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วไป หรือ องค์กรธุรกิจซึ่งใช้เวลาออกอากาศจากสถานีวิทยุฯ หรือ รับสัมปทานการดำเนินกิจการวิทยุ กระจายเสียงจากทางสถานีฯ เป็นรายปีเพื่อออกอากาศรายการทั่วไป (โดยเฉพาะรายการ เพลง) ซึ่งต้องมีการผลิตและกระจายเสียงข่าวตามกฎข้อบังคับของ กบว. นั้น ก็จะไม่มีการ จัดส่งผู้สื่อข่าวไปประจำตามแหล่งข่าว แต่มักจะจัดส่งผู้สื่อข่าวไปสื่อข่าวตามที่แหล่งข่าวกลุ่มนี้ แจ้งเข้ามาเท่านั้น

แหล่งข่าวประจำจะมีปริมาณมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการแบ่งสายงานข่าวภายใน องค์กรซึ่งก็สืบเนื่องมาจากนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา โดยกองข่าวในประเทศไทย กรม ประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในปัจจุบันนั้น ได้จัดแบ่งสายข่าวออกเป็น สาย คือ 1. ข่าวการเมือง, 2. ข่าวความมั่นคง, 3. ข่าวภูมิภาค, 4. ข่าวเศรษฐกิจ 5. ข่าวสังคมพัฒนา, 6. ข่าวกีฬา-ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสายงานข่าวที่ องค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงทั่วไปใช้เป็นหลักในการผลิตและกระจายข่าววิทยุเช่นกัน

จากสายงานข่าวหลัก ๆ ดังกล่าว จะประกอบด้วยสายข่าวย่อยๆ ซึ่งเป็นที่มาของข่าวที่แท้จริง ที่กองบรรณาธิการข่าวมักจะต้องจัดส่งทีมข่าวออกไปผลิตข่าวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศแทบทั้งหมด เช่นเดียวกับองค์กรหนังสือพิมพ์นั่นเอง

นอกจากนั้น แหล่งข่าวประจำ ยังหมายรวมถึง แหล่งข่าวในส่วนภูมิภาคซึ่งทางองค์กรข่าววิทยุฯ ได้จัดให้มีผู้สื่อข่าวพิเศษ หรือ สตรีทเกอร์ ในแต่ละจังหวัด เพื่อรับผิดชอบการผลิตข่าวต่างๆ จากแหล่งข่าวเหล่านี้ อาทิ ศาลากลางจังหวัด สถานีตำรวจต่างๆ ฯลฯ ส่งเข้ามายังส่วนกลาง ซึ่งหมายรวมถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีวิทยุเครือข่ายในส่วนภูมิภาคซึ่งอาจทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกับสตรีทเกอร์ด้วย

ดังนั้น แหล่งข่าวประจำจึงนับว่าเป็นแหล่งที่มาของข่าวต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้ เพราะปริมาณข่าวส่วนใหญ่ที่ปรากฏในรายการข่าว มักได้มาจากแหล่งข่าวประจำทั้งที่เป็นบุคคลและองค์กรต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิกษณนั่นเอง

2. แหล่งข่าวซึ่งเป็นสำนักข่าว โดยเฉพาะสำนักข่าวระดับชาติ อันได้แก่ สำนักข่าวไทย และองค์กรธุรกิจต่างๆ ที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางเครื่องโทรพิมพ์ โทรสาร หรือทางโทรเลข เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญสำหรับการส่งผู้สื่อข่าวไปสื่อข่าวสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศได้เช่นกัน

3. แหล่งข่าวที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ คำแถลงการณ์ ใบปลิว ข่าวแจกที่ได้รับจากองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งสโมสรและองค์กรทางสังคมทั่วไป

4. แหล่งข่าวพิเศษ อาทิ บุคคลทั่วไปซึ่งพบเห็นเหตุการณ์สำคัญและแจ้งมายังฝ่ายข่าวเพื่อให้จัดส่งทีมงานออกสื่อข่าวสำคัญที่เกิดขึ้น

จากแหล่งข่าวสำคัญทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวนับเป็นแหล่งข้อมูลข้างต้นในการวางแผนการผลิตข่าวที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงทั้งหมดโดยกระบวนการดำเนินงานซึ่งเริ่มจากแผนกธุรการข่าวของฝ่ายข่าวจะเป็นผู้รวบรวมหัวข้อข่าวต่างๆ ที่ได้รับแจ้งจากแหล่งข่าวต่างๆ เพื่อให้บรรณาธิการเป็นผู้กำหนดทีมงานที่รับผิดชอบการผลิตข่าวแต่ละข่าว หรือผู้สื่อข่าวเป็นผู้กำหนดประเด็นข่าวที่จะเอง และจัดทำหมายข่าวประจำวันไว้ล่วงหน้าการปฏิบัติงานจริง 1 วัน นั้น ทำให้มองเห็นว่ากลไกการปฏิบัติงานของผู้สื่อข่าวในองค์กรข่าววิทยุฯ ซึ่งจัดส่งทีมงานไปประจำตามแหล่งข่าวนั้น จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเป็นส่วนใหญ่โดยไม่ต้องมีการสั่งการจากกองบรรณาธิการเลย ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับผู้สื่อข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์ดังตัวอย่างของ กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่ง สมศักดิ์ สว่างเจริญ ผู้อำนวยการได้เล่าให้ฟังถึงจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติงานในแต่ละวันไว้ ดังนี้

เรามีนักข่าวประจำกระทรวง ประจำทบวงอิสระ สมมุติว่า ทำเนียบรัฐบาล เรามีนักข่าวประจำ ถึง 3 คน เนื่องจากมีรัฐมนตรีหลายท่านอยู่ที่นั่น รัฐสภาเรามีนักข่าว 3 คน กระทรวงอื่นกระทรวงละคน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ แต่กระทรวงมหาดไทย มี 2 คน เนื่องจากเป็นกระทรวงหลัก กรมตำรวจ 1 คน นักข่าวเขาจะรู้เรื่องของกระทรวงนั้นดีที่สุด ปกติแล้ว เขาก็จะไปทำหน้าที่ประจำอยู่กระทรวงนั้นโดยที่เราไม่ต้องมอบหมายไป แต่ในกรณีที่เรามีเรื่องสำคัญ เรา จะมอบหมายไปเลยว่าให้ไปตาม เช่น ตอนนี้มีปัญหาเรื่องแก๊สที่ขมมาแล้วมีอันตราย ไปตามมาซิ ทางบรรณาธิการก็จะสั่งไป (สมศักดิ์ สว่างเจริญ, สัมภาษณ์)

เมื่อขั้นตอนการวางแผนการผลิตข่าวเสร็จสิ้นลงแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนการรวบรวมข่าว (Gathering) โดยวิธีการสื่อข่าวของผู้สื่อข่าววิทยุกระจายเสียงก็จะมีลักษณะคล้ายกับผู้สื่อข่าวขององค์กรหนังสือพิมพ์นั่นเอง นั่นคือ ผู้สื่อข่าวอาจจะสังเกตการณ์และจดบันทึก หรือใช้วิธีการสัมภาษณ์แหล่งข่าวและจดบันทึกหรือใช้วิธีการบันทึกเทป รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากห้องสมุด เป็นต้น ทั้งก่อนทำการสื่อข่าวเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และหลังจากสื่อข่าวเสร็จแล้ว เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ขึ้น เมื่อได้ข้อมูลครบแล้วถ้าผู้สื่อข่าวไม่มีภาระในการสื่อข่าวได้อีก หรือไม่ต้องอยู่ประจำที่แหล่งข่าวแล้ว ก็จะนำวัตถุดิบทั้งหมดกลับมายัง

ห้องข่าวเพื่อเขียนให้อยู่ในรูปของบทข่าววิทยุ ก่อนให้พนักงานเรียบเรียงข่าวทำการขีดเส้น ส่วนให้ถูกต้องเพื่อจัดพิมพ์เป็นบทข่าววิทยุต่อไป แต่หากผู้สื่อข่าวยังมีภารกิจในการสื่อข่าวอยู่ ก็มักจะใช้วิธีการเขียนบทข่าวและส่งต้นฉบับข่าวมายังห้องข่าวทางโทรสารหรือบอกจดทางโทรศัณท์เพื่อให้พนักงานเรียบเรียงข่าวได้จัดทำบทข่าววิทยุต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน องค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงหลายแห่งซึ่งมีการส่งผู้สื่อข่าวไปประจำตามแหล่งข่าว นั้น มักนิยมให้ผู้สื่อข่าวได้รายงานข่าวเหตุการณ์จากจุดที่เกิดเหตุด้วยการรายงานออกอากาศสด รายงานด้วยการบันทึกเสียง ณ จุดที่เกิดเหตุ หรือรายงานโดยใช้เสียงในเหตุการณ์ประกอบ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้การผลิตข่าวมีความซับซ้อน และต้องใช้เทคนิคต่างๆ ในการบรรยายและการผลิตรายการเข้ามาช่วย โดยการรายงานออกอากาศสดนั้น จำเป็นต้องมีรถถ่ายทอดเสียงหรือมีอุปกรณ์เครื่องส่งแบบสะพายหลังเพื่อส่งสัญญาณไปยังห้องส่ง หรืออาจใช้การรายงานทางโทรศัณท์ได้ในกรณีที่มีโทรศัณท์อยู่ในบริเวณนั้น ซึ่งเมื่อผู้สื่อข่าวจัดทำบทข่าววิทยุเสร็จแล้วก็จะต้องติดต่อกับทางสถานีฯ หรือห้องออกอากาศว่าพร้อมที่จะรายงานข่าว และรอฟังสัญญาณจากทางสถานีฯ ให้เริ่มรายงานข่าว โดยขณะที่รายงานต้องแจ้งให้ผู้ฟังทราบถึงสถานที่และรายละเอียดของเหตุการณ์ตามลำดับและเมื่อจบการรายงานข่าวแล้วต้องประกาศจบพร้อมบอกชื่อผู้รายงานทั้งนี้เพื่อให้สถานีฯ หรือห้องออกอากาศทราบเพื่อตัดเข้ารายการปกติ หรือเพื่อเสนอข่าวอื่นต่อไป

สำหรับการรายงานด้วยการบันทึกเสียง ณ จุดที่เกิดเหตุ นั้น ผู้สื่อข่าวจะใช้วิธีการรายงานข่าวในลักษณะเดียวกับการออกอากาศสด แต่จะมีข้อแตกต่างกัน คือ เป็นการบันทึกเสียงเพื่อนำไปเผยแพร่อีกทีหนึ่ง โดยผู้สื่อข่าวรายงานข่าว ณ ที่เกิดเหตุและบันทึกเสียงคำรายงานข่าวของตนไว้แล้วอาจส่งเสียงนั้นกลับมายังสถานีฯ หรือห้องออกอากาศทางโทรศัณท์และนำเสนอออกอากาศสดในขณะนั้นเลย หรือบันทึกเสียงไว้ออกอากาศในภาคข่าวต่างๆ ก็ได้ ซึ่งห้องข่าวก็จะนำเทปที่บันทึกเสียงนั้นไปตัดต่อเพื่อออกอากาศต่อไป นอกจากนั้นแล้วบางครั้งหากผู้สื่อข่าวไม่ได้ไปสื่อข่าว ณ จุดเกิดเหตุโดยตรงเพราะที่เกิดเหตุอยู่ถึงต่างจังหวัดซึ่งไกลเกินไป ก็นิยมใช้บันทึกเสียงทางโทรศัณท์เช่นเดียวกันโดยผู้สื่อข่าวเป็นผู้โทรศัณท์ถึงแหล่งข่าวและบันทึกเสียงคำสัมภาษณ์จากแหล่งข่าวนั้น และนำเทปบันทึกเสียงแหล่งข่าวมาทำการตัดต่อ

เพื่อออกอากาศต่อไป

ส่วนการรายงานโดยใช้เสียงในเหตุการณ์ประกอบนั้น เมื่อผู้สื่อข่าวเข้าไปยังจุดที่เกิดเหตุ และทำการสื่อข่าวต่างๆ แล้วก็จะมีการบันทึกเสียงเหตุการณ์ต่างๆ ไว้ทุกขั้นตอน เมื่อได้รายละเอียดและเสียงในเหตุการณ์ครบถ้วนแล้ว ผู้สื่อข่าวก็จะนำรายละเอียดนั้นมาจัดทำเป็นบทข่าววิทยุ และนำเสียงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้บันทึกไว้นั้น มาตัดต่อเท่าที่จำเป็นใช้และทำการบันทึกเสียงการรายงานของตนจากบทที่เขียนไว้พร้อมทั้งใส่เสียงในเหตุการณ์ด้วย วิธีการนี้จะมีลักษณะคล้ายกับการรายงานนอกสถานที่ทุกอย่างแต่จะมีความสมบูรณ์มากกว่า

อย่างไรก็ตาม นอกจากการที่ทีมข่าวเป็นผู้รวบรวมวัตถุดิบข่าวเองหรือการรับข่าวบางส่วนจากสตริงเกอร์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวประจำสถานีเครือข่ายในส่วนภูมิภาค รวมถึงศูนย์ประชาสัมพันธ์จังหวัดต่างๆ (ซึ่งเป็นแหล่งข่าวสำคัญสำหรับกองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์) สำหรับในส่วนของข่าวภูมิภาคแล้วนั้น การรวบรวมวัตถุดิบข่าวในประเทศยังอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะคล้ายคลึงกับองค์กรหนังสือพิมพ์ ด้วยการรวบรวมวัตถุดิบข่าวที่น่าสนใจจากสำนักข่าวไทย องค์กรธุรกิจซึ่งให้บริการข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น รวมถึงแหล่งข่าวประเภทสิ่งตีพิมพ์และสื่อมวลชนอื่นๆ แล้วนำมาจัดทำเป็นบทข่าววิทยุเพื่อออกอากาศต่อไป ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า องค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายข่าวประจำสถานีหรือบริษัทเอกชนซึ่งซื้อเวลาจากสถานีวิทยุ ในการออกอากาศรายการต่างๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง หรือในลักษณะของการรับสัมปทานการดำเนินกิจการสถานีวิทยุกระจายเสียงเป็นรายปีหรือหลายปีก็ตาม ล้วนแล้วแต่อาศัยการตัดแปลงข้อมูลข่าวสารจากแหล่งวัตถุดิบข่าวเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหนังสือข่าวของสำนักข่าวไทยเป็นหลักแทบทั้งสิ้น

ในส่วนของการผลิตข่าวต่างประเทศนั้น แหล่งที่มาที่สำคัญในการผลิตข่าวสำหรับองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียง ก็คือ สำนักข่าวระหว่างประเทศซึ่งให้บริการขายข่าวทั้งทางโทรพิมพ์และทางดาวเทียม อาทิ กองข่าวต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ รับข่าวจากสำนักข่าว รอยเตอร์, เอ.พี., และเอ.เอฟ.พี. ซึ่งเมื่อสรุปในภาพรวมแล้ว สำนักข่าวที่สำคัญ

ซึ่งองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไปยอมรับเป็นสมาชิกนั้น ได้แก่ สำนักข่าวรอยเตอร์, เอ.พี., เอ.เอฟ.พี., ยู.พี.ไอ., และทาสส์ เป็นต้น ซึ่งคล้ายคลึงกับองค์กรหนังสือพิมพ์นั่นเอง

โดยในขั้นตอนการผลิตนั้น บรรณาธิการข่าวต่างประเทศหรือผู้ช่วยบรรณาธิการจะเป็นผู้คัดเลือกข่าวสำคัญ เพื่อมอบหมายให้พนักงานเรียบเรียงข่าวหรือผู้สื่อข่าวในสายข่าวต่างประเทศแปล และเรียบเรียงให้อยู่ในรูปของบทข่าววิทยุกระจายเสียง โดยอาจใช้แหล่งข่าวเดียวหรือรวบรวมข้อมูลข่าวจากแหล่งข่าวหลายๆ แห่ง และจัดทำเป็นข่าววิทยุตามความเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม สำหรับการผลิตข่าวต่างประเทศของกรมประชาสัมพันธ์นั้น บางส่วนอาจได้มาจากสำนักงานแถลงข่าวไทย (Information Agencies) ซึ่งถือเป็นแหล่งข่าวพิเศษที่แตกต่างไปจากองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงอื่นๆ ซึ่ง สมศักดิ์ สว่างเจริญ ผู้อำนวยการกองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

เรามีนักข่าวของเราที่จะรายงานจากต่างประเทศทางโทรศัพท์ทางไกลโดยมีสำนักงานแถลงข่าวไทยอยู่ประจำ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา กรุงลอนดอน อังกฤษ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย และกรุงริยาด ซาอุดีอาระเบีย และมีโครงการที่จะไปตั้งอีก 2 แห่ง คือ ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมในตำแหน่งผู้ช่วยทูต ฝ่ายการประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะดูข่าวแล้วส่งมาให้เราทางโทรศัพท์ โทรสาร. . . (สมศักดิ์ สว่างเจริญ, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น ในบางโอกาส หากว่าเป็นข่าวเหตุการณ์ที่สำคัญและมีผลกระทบเกี่ยวข้องกับประเทศไทย องค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงบางแห่ง เช่น กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ก็อาจจะมีการจัดส่งผู้สื่อข่าวไปทำข่าวและรายงานข่าวกลับมายังห้องข่าวเพื่อผลิตออกอากาศตามขั้นตอนต่างๆ ต่อไป

เมื่อขั้นตอนการรวบรวมวัตถุดิบข่าว จนถึงการจัดพิมพ์บทข่าววิทยุ และการตัดต่อ เทปบันทึกเสียง (ในกรณีที่ เป็นข่าวประกอบเสียง) เสร็จสิ้นลงแล้ว บทข่าววิทยุทั้งหมดทั้ง เป็นข่าวที่ต้องสื่อข่าว (Active News) โดยผู้สื่อข่าวและทีมงานเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริง เอง และข่าวที่ไม่ต้องสื่อข่าว (Passive News) ซึ่งเป็นข่าวที่ได้จากบุคคล องค์กรต่างๆ ในภาครัฐบาลและภาคเอกชนเป็นผู้ส่งมาให้ ทำให้เส้นทางเดินของข่าวทั้งหมดที่จะนำมาผ่าน การคัดเลือกสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ข่าวในประเทศ หมายถึง ข่าวทั่วไปทั้งที่เป็นข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปกติ ทุกวัน (Routine) ซึ่งเกิดขึ้นตามแหล่งข่าวประจำ ข่าวประเภทเจาะลึก (Exclusive) ในลักษณะของสก็๊ปพิเศษ การสร้างข่าวขึ้นเองตามสภาวะการณ์ต่างๆ และออกไปผลิตข่าวนั้น ตลอดจนถึงข่าวที่ดัดแปลงจากสำนักข่าวไทย องค์กรธุรกิจที่ให้บริการข่าวสารต่างๆ หรือ สื่อมวลชน บทข่าวและเทปข่าวที่ส่งเข้ามายังห้องข่าวและได้ผ่านกระบวนการตัดต่อแล้วจะ ถูกนำมารวมเข้าด้วยกันเพื่อให้หัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการคัดเลือกออกอากาศ

2. ข่าวต่างประเทศ ซึ่งส่งมาจากสำนักข่าวต่างประเทศต่างๆ ทั้งทางโทรนิมน์ หรือทางดาวเทียมก็ตาม เมื่อบรรณาธิการข่าวต่างประเทศคัดเลือกข่าวและพนักงานเรียบเรียง หรือผู้สื่อข่าวในสายข่าวต่างประเทศแปลและเรียบเรียงใหม่ให้เป็นบทข่าววิทยุฯ แล้ว ก็นำ มาให้หัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวคัดเลือกออกอากาศ

สำหรับการคัดเลือกข่าวนั้น หัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวล้วน ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ คล้ายคลึงกับองค์กรหนังสือพิมพ์ ดังนี้ คือ

1. การคัดเลือกข่าวตามหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ว่าด้วยคุณค่าข่าว ซึ่งมักนำมาใช้ ประกอบการพิจารณาในการวัดความสนใจของผู้รับสาร อันได้แก่ ความรวดเร็ว, ความเด่น ความถูกต้องกับกาลเทศะ, ความใกล้ชิด, ความขัดแย้ง, ความแปลก, สิ่งที่มีมนุษยสัมพันธ์, ความมีเงื่อนไข, สิ่งที่มีผลกระทบกระเทือน, ความก้าวหน้า, และเพศ

2. การคัดเลือกตามนโยบายขององค์กร ซึ่งผลการวิจัยพบข้อสรุปที่ชัดเจนว่า นโยบายมีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกข่าวของหัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงที่สังกัดภาครัฐบาลก็จะให้ความสำคัญกับข่าวในเชิงสนับสนุน หรือประชาสัมพันธ์ภาพพจน์ที่ดีให้แก่รัฐบาลเป็นหลัก โดยตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การคัดเลือกข่าวของกองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่ง สมศักดิ์ สว่างเจริญ ผู้อำนวยการ กล่าวว่า "ข่าวกรมประชาสัมพันธ์เป็นข่าวของทางราชการเป็นหลัก เป็นข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจในกิจกรรมของรัฐให้ดีที่สุด รวมทั้งทำให้ส่วนราชการด้วยกันเองมีความเข้าใจในผลงานของรัฐบาลด้วย" ในขณะที่เมื่อพิจารณาถึงองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงในภาคเอกชนทั่วไปจะมีอิสระในการคัดเลือกได้มากกว่า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับนโยบายในการนำเสนอข่าวของแต่ละองค์กรนั่นเอง

3. การแทรกแซงโดยผู้มีอำนาจ ซึ่งหมายรวมถึง บุคคลในคณะรัฐบาล ผู้มีอำนาจทางการเมือง และบุคคลซึ่งมีอำนาจในการควบคุมการผลิตและกระจายข่าวของสถานีวิทยุฯ เป็นไปตามความต้องการส่วนตน หรือของกลุ่ม ด้วยการสั่งการมายังองค์กรข่าววิทยุฯ ให้คัดทั้งข่าวบางข่าวที่อาจส่งผลกระทบในทางที่ไม่ดีต่อกลุ่มของตนหรือให้ทำข่าวในเชิงสนับสนุนกลุ่มของตน ดังตัวอย่าง การสั่งระงับข่าวของสำนักข่าว บี.อี.เอ็น นิวส์ จำกัด ซึ่ง วิรวัดณ์ ยมจินดา กรรมการผู้จัดการบริษัทเบญจกรู๊ป (1990) จำกัด กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

ในการเสนอข่าวสารขณะนี้ได้เริ่มที่สถานีวิทยุ 96.0 เมกะเฮิรตซ์ ทุกต้นชั่วโมง รายงานตลอด 24 ชั่วโมง. . . , สำหรับปัญหาในด้านการเสนอข่าวจะพบว่า ในการทำงานนั้นนายสถานีจะเซ็นเซอร์ข่าวการเมืองค่อนข้างมาก ทำให้ขาดอิสระในการทำงาน ดังนั้น ทางสำนักข่าวจะเข้าไปเจรจาเพื่อทราบถึงกฎระเบียบของสถานี และเป็นแนวทางในการทำงาน การที่ข่าวสารทางสำนักข่าวส่งไปแล้วได้รับการเซ็นเซอร์มากเกินไป ทำให้เป็นปัญหาในการทำงานของทีมข่าวมาก จึงจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน (วิรวัดณ์ ยมจินดา, สัมภาษณ์ อ่างถึงในฐานเศรษฐกิจ, 26-29 กรกฎาคม, 2535)

4. ทศนคติของกองบรรณาธิการนับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแนวทางการคัดเลือกข่าวของหัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนการออกอากาศข่าวได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการผลิตข่าวประกอบเสียงในลักษณะของการออกอากาศสดนั้น ผู้สื่อข่าวสามารถมีบทบาทในการคัดเลือกข่าวที่จะออกอากาศได้อย่างเต็มที่ทั้งนี้เพราะผู้สื่อข่าวเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์และเป็นผู้คิดหัวข้อที่จะสื่อข่าวเองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ทศนคติของกองบรรณาธิการยังอาจเกิดได้ด้วยกลไกของระบบการบริหารงาน อาทิ การจัดประชุมอย่างเป็นทางการสำหรับบุคลากรในระดับบริหารขององค์กร เพื่อกำหนดแนวทางการทำข่าว การคัดเลือกและการนำเสนอข่าว

5. เวลาในการนำเสนอข่าว ก็เป็นเหตุผลสำคัญในการคัดเลือกข่าวด้วยเพราะเป็นปัจจัยที่ควบคุมการตัดสินใจนำเสนอข่าวที่สำคัญจริงๆ เท่านั้นจากจำนวนข่าวมากมายที่ถูกส่งเข้ามายังห้องข่าว ทำให้ข่าวเด่น หรือข่าวสำคัญที่สุดได้ถูกนำเสนอก่อนในช่วงข่าวภาคสำคัญ เช่น ข่าวภาคถ่ายทอดของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือข่าวด่วนในช่วงเวลาที่มีผู้ฟังมากซึ่งโดยมากมักเป็นช่วงเช้าระหว่าง 07.00-09.00 น. ซึ่งผู้ฟังอยู่ในระหว่างเดินทางไปทำงาน และในช่วงเย็นหลังเลิกงาน ซึ่งผู้ฟังสามารถนั่งข่าวได้ขณะที่กำลังโดยสารรถประจำทางหรือรถส่วนตัวอยู่ ขณะที่ข่าวที่มีความสำคัญน้อยลงมาได้รับการนำเสนอในช่วงเวลาที่ย่อช่วงกลางวันหรือช่วงดึก และข่าวอีกจำนวนมากต้องถูกคัดทิ้งไปแม้ว่าจะมีความสำคัญก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม่มีเวลาในการออกอากาศมากพอ

5. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในสภาวะการระบอบกึ่งเผด็จการทำให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นในสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์มีความผันผวน ซึ่งจะเห็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดีถึงการรายงานข่าวการประชุมประท้วงต่อต้านการขึ้นสู่อำนาจของรัฐบาล พล.อ. สุจินดา คราประยูร ในเดือนพฤษภาคม ซึ่งสถานีวิทยุกระจายเสียงในสังกัดของรัฐบาลและกองทัพ ส่วนนักวิทยุวิจารณ์อย่างหนักว่าเป็นกระบอกเสียงให้แก่รัฐบาล ด้วยการเสนอข่าวที่สร้างภาพพจน์ในด้านดีให้แก่รัฐบาลเพียงด้านเดียว

7. โฆษณา สำหรับองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียง ซึ่งดำเนินการในเชิงพาณิชย์ และมีแหล่งรายได้เพียงทางเดียว คือ กลุ่มโฆษณาหรือเจ้าของสินค้า นั้น จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงข่าวที่อาจสร้างผลกระทบในด้านที่ไม่ดีให้แก่กลุ่มโฆษณาหรือเจ้าของสินค้า นอกจากนั้นแล้ว อิทธิพลของโฆษณายังอาจปรากฏได้ในลักษณะของการขอให้รายงานข่าวในเชิงสนับสนุนธุรกิจของตนได้เช่นกัน

8. เหตุผลทางการตลาด เพื่อการแข่งขันซึ่งกันและกันในการสร้างความนิยมให้แก่ผู้รับสาร ฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ จึงต้องพยายามความอยู่รอดของธุรกิจ ต้องมีการแข่งขันกันสร้างความนิยมให้แก่ผู้รับสารด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากยอดผู้รับสารเป็นปัจจัยที่กำหนดอัตราค่าโฆษณาและปริมาณงานโฆษณาที่จะเข้าสู่องค์กร ดังนั้น องค์กรจึงต้องพยายามตอบสนองความต้องการของผู้รับสาร ด้วยการคัดเลือกข่าวที่อยู่ในความสนใจของผู้รับสารให้มากที่สุด

9. นายทุน หรือ เจ้าของ เป็นผู้มีอำนาจทั้งการสั่งการโดยตรงให้นำเสนอและไม่นำเสนอข่าวใดก็ได้ที่อาจกระทบกระเทือนต่อการดำเนินกิจการของตน โดยเฉพาะสำหรับองค์กรธุรกิจซึ่งรับสัมปทานการดำเนินกิจการวิทยุโทรทัศน์มาจากต้นสังกัด เช่น บริษัทบางกอก-เอนเตอร์เทนเมนต์จำกัด (ดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.) และบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุจำกัด (ดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7) ซึ่งต้องระวังข่าวที่จะสร้างภาพพจน์ในเชิงลบให้แก่รัฐบาล และกองทัพก ตามลำดับ นอกเหนือไปจากการควบคุม ด้วยการกำหนดนโยบายในการเสนอข่าวซึ่งเป็นการควบคุมทั้งในส่วนของแนวทางและปริมาณการนำเสนอเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบของรายการข่าวทั้งหมดที่จะปรากฏซึ่งมีผลโดยตรงต่อการคัดเลือกข่าวนั้นเอง

เมื่อหัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวได้ทำการคัดเลือกข่าวทั้งหมดที่จะนำเสนอออกอากาศในภาคข่าวต่างๆ ตามปัจจัยต่างๆ ที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะทำบทข่าวทั้งหมดที่คัดเลือกแล้วมาจัดเรียงลำดับการนำเสนอซึ่งหลักเกณฑ์ในการจัดเรียงลำดับข่าววิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรข่าววิทยุ ในภาครัฐบาล

มักให้ความสำคัญกับความเด่นและความสำคัญของคุณคณก่อน ยกเว้นกรณีที่เป็นข่าวพิเศษจริงๆ เท่านั้น ซึ่ง สมศักดิ์ สว่างเจริญ ผู้อำนวยการ กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

. . . การจัดข่าวก็จะจัดตามลำดับของคุณคณสำคัญ ข่าวจะเริ่มต้นด้วยข่าวในพระราชสำนักก่อน นี่หมายถึง เหตุการณ์ปกติ ไม่มีเรื่องตื่นเต้น บรรณาธิการจะจัดข่าวในพระราชสำนักก่อน ถ้าข่าวในพระราชสำนักไม่มี บรรณาธิการก็จะดูผู้บริหาร ทั้ง 3 คือ นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา มีหรือไม่มี ใน 2 อันหลังมักไม่มี มักมีแต่ข่าวผู้บริหาร ข่าวนายกรัฐมนตรีก็ต้องเป็นข่าวแรก แล้วก็ลดหลั่นลงมาเรื่อยๆ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ผู้อำนวยการกองกรมต่างๆ อันนี้ คือ ที่จัดเป็นปกติ แต่กรณีที่เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้น เราก็เอาเหตุการณ์สำคัญขึ้นเป็นอันดับแรก ยกเว้นข่าวในพระราชสำนักซึ่งเราต้องเอาขึ้นก่อนไม่ว่าเหตุการณ์จะสำคัญขนาดไหนก็ตาม ถ้าไม่มีก็เป็นข่าวเหตุการณ์สำคัญนั้นแล้ว ก็เป็นข่าวนายกรัฐมนตรีเรียงตามลำดับเหมือนปกติ (สมศักดิ์ สว่างเจริญ, สัมภาษณ์)

เมื่อได้จัดเรียงลำดับข่าวเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าฝ่ายข่าวหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการอาจจะขึ้นหัวข้อข่าวทั้งข่าวอ่านและข่าวประกอบเสียง ที่เห็นว่ามีคามสำคัญมากเพื่อดึงดูดใจผู้ฟัง และนำข่าวกั้ทั้งหมดมาเข้าแฟ้ม เพื่อให้ผู้ประกาศข่าวอ่านออกอากาศในรายการข่าววิทยุกระจายเสียงของทางสถานีฯ โดยรูปแบบการกระจายข่าวขององค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงต่างๆ ทั้งหมดสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอรายการข่าวประเภท (News Block) ซึ่ง Ellmore (1990) ให้คำจำกัดความว่า เป็นช่วงเวลาของการรายงานข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ซึ่งมีระยะเวลาพอสมควรโดยไม่มีกรนำเสนอเนื้อหาอื่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามืเวลาออกอากาศประมาณ $\frac{1}{2}$ - 1 ชั่วโมง โดยมีเพียงการรายงานข่าวของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (ผลิตโดย กองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์), การ

รายงานข่าวของศูนย์ข่าววิทยุเนชั่น และบริษัทแปซิฟิคอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น ออกอากาศทาง สถานีวิทยุ FM. 97 MHz. และสถานีวิทยุ AM. 1008 KHz. ตามลำดับเท่านั้น

สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนั้น ได้ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายหลักในการถ่ายทอดกระจายเสียงข่าวไปยังสถานีวิทยุกระจายเสียงทั่วประเทศด้วย โดยปัจจุบันได้แบ่งเวลาการออกเป็น 4 ช่วง มีระยะเวลาการออกอากาศช่วงละประมาณ 30 นาที โดยเริ่มออกอากาศเวลา 07.00-07.30 น., 12.30-13.00 น., 19.00-19.30 น., และ 20.00-20.30 น.

ส่วนศูนย์ข่าววิทยุเนชั่น นั้น ก็ได้มีการร่วมมือกับ สถานีไอ 107 ในการผลิตและกระจายข่าวออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM. 97 MHz. โดยใช้ชื่อรายการ "เก็บตกจากเนชั่น" ออกอากาศ 2 ช่วงเวลา คือ 08.00-09.30 น. และ 18.00-19.00 น. ทุกวันจันทร์-ศุกร์ โดยนำเสนอข่าวอ่านสลับข่าวประกอบเสียงโดยผู้สื่อข่าวเป็นหลัก และมีการสนทนาแนววิเคราะห์ในบางสถานการณ์ และรายการ "นิวส์ทอล์ค" เฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ ในเวลา 21.00-22.00 น.

ส่วนบริษัทแปซิฟิคอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่นจำกัด ได้มีการกระจายข่าวออกอากาศทางสถานีวิทยุ AM. 1008 KHz. ได้มีการนำเสนอข่าวตลอด 24 ชั่วโมง โดยทุก 2 ชั่วโมง จะมีการนำเสนอรายการข่าวเต็ม 1 ชั่วโมง เป็นรายการเชิงสนทนาแนววิเคราะห์ และถ่ายทอดสดข่าวต่างๆ โดยผู้สื่อข่าวตลอดเวลาตามตำแหน่งสถานการณ์ของข่าว

2. การนำเสนอรายการข่าวด่วนหรือข่าวสั้นต้นชั่วโมง (News on the Air) ถือเป็นรูปแบบหลักในการกระจายข่าววิทยุของกลุ่มองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียงทั่วไป ทั้งฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุ กลุ่มบริษัทในภาคเอกชนที่ซื้อเวลาในการออกอากาศรายการต่างๆ ซึ่งต้องนำเสนอข่าวออกอากาศทางสถานีวิทยุ ตามกฎข้อบังคับ (โดยผลิตเองหรือมอบหมายบริษัทเอกชนซึ่งดำเนินกิจการผลิตและกระจายข่าววิทยุโดยตรง) และกลุ่มบริษัทในภาคเอกชนที่ซื้อเวลาในการออกอากาศรายการข่าวโดยตรง ต่างมีการนำเสนอรายการข่าวสั้นในช่วง

เวลาประมาณ 2-5 นาที ทุกต้นชั่วโมงหรือช่วงคั่นรายการตามเวลาการเปิด-ปิด สถานี โดยเว้นช่วงเวลาที่ต้องถ่ายทอดรายการข่าวภาคถ่ายทอดจากทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่ง เช่น เรดิโอโหวต, GoId (ภาคภาษาอังกฤษ), Smooth 105 (ภาคภาษาอังกฤษ) เป็นต้น ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM. 93.5, 95.5 และ 105 MHz. ตามลำดับนั้นจะมีการนำเสนอ รายการเพลงสลับสาระข่าวทุกต้นชั่วโมง ในช่วงเวลา 05.00-02.00 น. และ รายการ ฮอตเวฟ, กรีนเวฟ เป็นต้น ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM. 91.5 และ 104.5 MHz. นำเสนอเพลงไทยสากลแนวปัจจุบันสลับสาระข่าวทุกต้นชั่วโมงตลอด 24 ชั่วโมง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันรายการข่าวเป็นที่นิยมและได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากขึ้น ทำให้ฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุบางแห่ง รวมทั้งบริษัทเอกชนซึ่งซื้อเวลาในการออกอากาศรายการต่างๆ หรือรายการข่าวโดยตรงนั้น จำเป็นต้องมีการแข่งขันกันสร้างผู้รับสาร ด้วยการให้บริการข่าวสารเพิ่มขึ้น โดยปรับจากการนำเสนอข่าวต้นชั่วโมงเป็นการนำเสนอข่าวด่วนทุกครึ่งชั่วโมงในช่วงเวลาเปิด-ปิดสถานี หรือตลอด 24 ชั่วโมง โดยเว้นช่วงเวลาที่มีการถ่ายทอดรายการข่าวภาคถ่ายทอดจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเช่นกัน ดังตัวอย่าง รายการเพลงและรายการต่างๆ ทางสถานีวิทยุในสังกัด อ.ส.ม.ท. ซึ่งจะสลับรายการข่าวจากสำนักข่าวไทยทุกครึ่งชั่วโมงในช่วงเวลา 05.00-02.00 น. รายการสไมล์เรดิโอเน็ตเวิร์ค 1, 2, และ 3 ออกอากาศทางสถานีวิทยุ 98, 94.5, และ 107 MHz. ตามลำดับมีการนำเสนอเพลงไทยสากลสลับข่าวทุกครึ่งชั่วโมงจากสำนักข่าวไอเอ็นเอ็น ตลอด 24 ชั่วโมง, รายการเพลงสากลไลท์ไนตี้เซเว่น ออกอากาศทางสถานีวิทยุ 97 MHz. มีการนำเสนอรายการเพลงสลับข่าวทุกครึ่งชั่วโมงจากทีมข่าวเดอะเนชั่น ตลอด 24 ชั่วโมง และรายการข่าวของบริษัทแปซิฟิกแปซิฟิกอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่นจำกัดออกอากาศทางสถานีวิทยุ AM. 1008 KHz. มีการนำเสนอบ้างทุกครึ่งชั่วโมงตลอด 24 ชั่วโมง

สรุป การผลิตและเผยแพร่ข่าวขององค์กรข่าววิทยุกระจายเสียง สามารถแสดงได้ดังแผนภาพ ที่ 5.2

แหล่งข่าว

กรรมวิธีการผลิต

การเผยแพร่

1. ผู้สื่อข่าวใน กทม./ต่างจังหวัด
2. สำนักข่าวไทยและองค์กรธุรกิจที่ให้บริการข้อมูลข่าวสาร
3. แหล่งข่าวประเภทสื่อมวลชน สิ่งพิมพ์ และแหล่งข่าวพิเศษทั่วไป
4. สำนักข่าวระหว่างประเทศ เช่น รอยเตอร์, เอ.พี., เอ.เอฟ.พี., ยู.พี.ไอ., ทาสส์ เป็นต้น

--->

หัวหน้าฝ่ายข่าว
หรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ

-->

รายการข่าวภาคต่างๆ ของสถานีทั้งในลักษณะของ News Block และข่าวด่วนทุกครึ่งชั่วโมงหรือทุกหนึ่งชั่วโมงในช่วงเวลาเปิด-ปิดสถานี หรือตลอด 24 ชั่วโมง

กระบวนการผลิตและกระจายข่าวของสื่อวิทยุโทรทัศน์

ปัจจุบันผู้ผลิตและกระจายข่าววิทยุโทรทัศน์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้ประกอบการข่าววิทยุโทรทัศน์ในระบบที่ผู้ชมไม่ต้องชำระค่าบริการ (Non- Paid Television) อันได้แก่ ฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 3 (ในนามบริษัททางออก-เอนเทอร์เทนเมนต์จำกัด), ช่อง 5 (กองทัพบก), ช่อง 7 (ในนามบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุจำกัด), ช่อง 9 (องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย), และ ช่อง 11 (กรมประชาสัมพันธ์) และ 2. กลุ่มผู้ประกอบการข่าววิทยุโทรทัศน์ในระบบบอกรับเป็นสมาชิกประจำที่ผู้ชมต้องชำระค่าบริการ (Pay Television) อันได้แก่ ฝ่ายข่าวไอบีซีเคเบิลทีวี (ในนามบริษัทอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลบรอดคาสติ้งคอมมิวนิเคชั่นจำกัด) และฝ่ายข่าวไทยสกายทีวี (ในนามบริษัทสยามบรอดคาสติ้งคอมมิวนิเคชั่นจำกัด) โดยผู้ประกอบการกลุ่มแรกนั้นให้ความสำคัญกับการผลิตข่าวภายในประเทศมากกว่ากลุ่มที่ 2 ซึ่งมีการผลิตข่าวภายในประเทศเพียงส่วนน้อย แต่เน้นกระจายข่าวต่างประเทศที่ผลิตโดยสำนักข่าวซึ่งตนเป็นสมาชิกเป็นหลัก

ภายในฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุโทรทัศน์แต่ละแห่งจะมีการแบ่งงานแตกต่างกันไป ในรายละเอียด อาทิ ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 ได้จัดโครงสร้างองค์กรออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้ คือ 1. ศูนย์ปฏิบัติการข่าว หรือกองบรรณาธิการ โดยมีบรรณาธิการบริหาร เป็นผู้รับมอบนโยบายจากผู้จัดการฝ่ายข่าวมาปฏิบัติ บรรณาธิการเป็นผู้ดูแลเนื้อหาและการออกอากาศข่าว และผู้ช่วยบรรณาธิการดูแลข่าวที่ส่งมาจากส่วนต่างๆ 2. ส่วนผู้สื่อข่าว ประมาณ 40 คน 3. ส่วนช่างภาพ 4. ศูนย์ข้อมูลซึ่งจะให้ความช่วยเหลือเรื่องข้อมูลต่างๆ 5. ส่วนติดต่อซึ่งจะช่วยคุณในเรื่องเทคนิคในการออกอากาศต่างๆทั้งหมด 6. อุตกรการซึ่งดูแลงานทั่วไป ทั้งยานพาหนะ การสื่อสารว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง ขณะที่ฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 จัดแบ่งงานเป็น 3 ส่วน คือ กองบรรณาธิการ ซึ่งมีหัวหน้าฝ่ายข่าวเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีหัวหน้ากองบรรณาธิการ รองหัวหน้ากองบรรณาธิการ และบรรณาธิการสายข่าวต่างๆ เป็นผู้ควบคุมการทำงานของผู้สื่อข่าว 2. แผนกข้อมูล 3. แผนกธุรการ เป็นกลไกสำคัญในการผลิตข่าว โดยมีแผนกติดต่อ แผนกยานยนต์ เป็นต้น ซึ่งแยกออกจากฝ่ายข่าวคอยให้การประสานงานเพื่อให้การผลิตข่าว

การจัดโครงสร้างองค์กรภายในฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ สามารถสรุปรวมได้เป็น 5 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้ 1. แผนกกองบรรณาธิการ หรือ (ศูนย์ปฏิบัติการข่าว) ซึ่งจะประกอบด้วย ผู้จัดการฝ่ายข่าว บรรณาธิการในระดับต่างๆ ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมงานตามลำดับชั้น เช่น บรรณาธิการบริหารหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการซึ่งจะรับมอบนโยบายจากผู้จัดการฝ่ายข่าวมาปฏิบัติและควบคุมการดำเนินงานทั้งหมดภายในกองบรรณาธิการ บรรณาธิการข่าวประจำวันเป็นผู้ควบคุมการผลิตและออกอากาศข่าวแต่ละวัน บรรณาธิการแผนกข่าวต่างๆ ซึ่งจะควบคุมการผลิตข่าวของผู้สื่อข่าวในทีมงาน 2. แผนกผู้สื่อข่าวและช่างภาพซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญในการผลิตข่าวต่างๆ ที่เกิดขึ้น 3. แผนกข้อมูลซึ่งจะให้บริการด้านข้อมูลต่างๆ ในการผลิตข่าวทั้งหมดแก่ทีมข่าว 4. แผนกธุรการซึ่งจะรับผิดชอบงานทั่วไปนับตั้งแต่การรับข้อมูลข่าวที่ส่งมาจากแหล่งข่าวต่างๆ การจัดทำหมายข่าวประจำวันเพื่อการผลิตข่าวในแต่ละวัน จัดทีมงานยานพาหนะต่างๆ ในการออกสื่อข่าว ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการผลิตข่าว และให้การประสานงานต่างๆ ในการผลิตข่าวทั้งหมด 5. แผนกตัดต่อ ซึ่งจะควบคุมงานกราฟฟิก การตัดต่อเทป และเทคนิคต่างๆ ในการผลิตและออกอากาศข่าวทั้งหมด

ในแต่ละวันการผลิตข่าวของกลุ่มผู้ประกอบการข่าววิทยุโทรทัศน์ทั้ง 2 กลุ่มข้างต้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การผลิตข่าวในประเทศ และการผลิตข่าวต่างประเทศ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการข่าวซึ่งกระจายข่าวในรูปแบบของหนังสือพิมพ์ และ/หรือ นิตยสารข่าว โดยในส่วนของการผลิตข่าวในประเทศนั้นจะมีการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ โดยเริ่มจากขั้นตอนการวางแผนการผลิต (Planning) อันประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1. การรวบรวมหัวข้อข่าวที่น่าสนใจจากแหล่งข่าวต่างๆ ทั้งหมดที่มีอยู่ในห้องข่าวทั้งโดยผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวในระดับต่างๆ คือ บรรณาธิการสายข่าวต่างๆ บรรณาธิการข่าวประจำวัน รองหัวหน้ากองบรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ เป็นต้น ที่รับผิดชอบในการผลิตข่าวแต่ละวัน และ 2. การคัดเลือกหัวข้อข่าวได้จากแหล่งข่าวต่างๆ นั้นเพื่อการสื่อข่าวต่อไป ซึ่งพบว่าแหล่งข่าวสำคัญในการผลิตข่าวแต่ละวันนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. แหล่งข่าวประจำ หมายถึง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเป็นที่มาของข่าวส่วนใหญ่ในรายการข่าวโทรทัศน์เช่นเดียวกับองค์กรข่าวหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง เพียงแต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่องค์กรข่าววิทยุโทรทัศน์จะไม่มี การส่งผู้สื่อข่าวไปประจำตามแหล่งข่าวเหล่านี้ แต่จะเป็นการจัดส่งทีมงานออกสื่อข่าวภายหลังจากที่กองบรรณาธิการได้รับแจ้งว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นบ้าง

แหล่งข่าวประจำจะมีปริมาณมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการแบ่งสายงานข่าวภายในองค์กรซึ่งก็สืบเนื่องมาจากนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา โดยฝ่ายข่าววิทยุโทรทัศน์มักมีการแบ่งสายงานข่าวที่สำคัญออกเป็น 7 สาย ดังนี้ คือ 1. ข่าวราชสำนัก 2. การเมือง 3. เศรษฐกิจ 4. อาชญากรรม 5. สังคม 6. กีฬา 7. ข่าวต่างประเทศ 8. ข่าวภูมิภาค และ 9. ข่าวทหาร (สำหรับฝ่ายข่าวบางสถานีฯ ในสังกัดกองทัพบก เช่น ช่อง 5 และช่อง 7)

จากสายงานข่าวหลัก ๆ ดังกล่าว จะประกอบด้วยสายข่าวย่อยๆ ซึ่งเป็นที่มาของข่าวที่แท้จริง ที่กองบรรณาธิการข่าวมักจะต้องจัดส่งทีมข่าวออกไปผลิตข่าวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศแทบทั้งหมดเช่นเดียวกับองค์กรหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง นั่นเอง

นอกจากนั้น แหล่งข่าวประจำ ยังหมายรวมถึง แหล่งข่าวในส่วนภูมิภาคซึ่งฝ่ายข่าวจัดให้มีทีมข่าวประจำตามศูนย์ข่าวในแต่ละภูมิภาค ดังตัวอย่างของ ศูนย์ข่าวภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 7 และ 9 หรือสตริงเกอร์ หรือผู้สื่อข่าวพิเศษประจำจังหวัดต่างๆ เพื่อการผลิตข่าวต่างๆ จากแหล่งข่าวประจำ อาทิ ศาลากลางจังหวัด สถานีตำรวจต่างๆ ส่งเข้ามายังฝ่ายข่าวของสถานีฯ ด้วย

ดังนั้น แหล่งข่าวประจำจึงนับว่าเป็นแหล่งที่มาของข่าวต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้ เพราะปริมาณข่าวส่วนใหญ่ที่ปรากฏในรายการข่าว มักได้มาจากแหล่งข่าวประจำทั้งที่เป็นบุคคลและองค์กรต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิกาศนั้นเอง

2. แหล่งข่าวซึ่งเป็นสำนักข่าว โดยเฉพาะสำนักข่าวระดับชาติ อันได้แก่ สำนักข่าวไทย และองค์กรธุรกิจต่างๆ ที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารทางเครื่องโทรคมนาคม โทรสาร หรือทางเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญสำหรับการส่งผู้สื่อข่าวไปสื่อข่าวสำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศได้เช่นกัน

3. แหล่งข่าวที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ คำแถลงการณ์ ใบปลิว ข่าวแจกที่ได้รับจากองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งสโมสรและองค์กรทางสังคมทั่วไป

4. แหล่งข่าวพิเศษ อาทิ บุคคลทั่วไปซึ่งพบเห็นเหตุการณ์สำคัญและแจ้งมายังฝ่ายข่าวเพื่อให้จัดส่งทีมงานออกสื่อข่าวสำคัญที่เกิดขึ้น

จากแหล่งข่าวสำคัญทั้ง 4 ลักษณะดังกล่าวนับเป็นแหล่งข้อมูลข้างต้นในการวางแผนการผลิตข่าวที่จะเกิดขึ้นภายในฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ทั้งหมด โดยกระบวนการดำเนินงานจะเริ่มจากแผนกธุรการข่าวของฝ่ายข่าวจะเป็นผู้รวบรวมหัวข้อข่าวต่างๆ ที่ได้รับแจ้งจากแหล่งข่าวต่างๆ เพื่อให้บรรณาธิการเป็นผู้กำหนดทีมงานที่รับผิดชอบการผลิตข่าวแต่ละข่าว และจัดทำหมายข่าวประจำวันเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนได้ทราบล่วงหน้า ดังตัวอย่าง ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่ง บรรณธิการ กลกิจ หัวหน้ากองบรรณาธิการ เล่าให้ฟังดังนี้

ข่าวที่เข้ามามีหลายทาง เอกสารจากหน่วยงานเข้ามาเป็นรายวัน โทรทัศน์เข้ามา ข่าวที่เกิดจากนักข่าวคิดขึ้นมา ทางกองบรรณาธิการส่งแต่ละวัน เอกสารเข้ามา ธุรการข่าวรับลงสมุด นิมนต์เข้าคอมพิวเตอร์ ตอนนี้ยังไม่รู้ว่าเอาหรือไม่ แต่ต้องนิมนต์ไว้ก่อน ใครโทรต้องมีแหล่งข่าว นิมนต์เข้าไปในคอมพิวเตอร์ นักข่าวคิดส่งเข้าไปที่บรรณาธิการ บรรณาธิการเห็นด้วยนิมนต์เข้าไปในคอมพิวเตอร์ ถ้านักข่าวนัดวันได้ก็ระบุวันที่ไปเลย บรรณาธิการสั่งให้ทำวันไหนก็ต้องทำวันนั้น แต่ได้ไม่ได้ต้องมาคุยกัน ประมาณช่วงบ่ายๆของทุกวัน ธุรการข่าวที่เขารับข่าวก็จะนิมนต์ข่าวทุกอย่างออกมา คอมพิวเตอร์จะทำหน้าที่แยกสายทันที (สังคม เศรษฐกิจ)

ธุรกิจก็จะแยกเป็นแฟ้มๆ ส่งต่อไปให้บรรณาธิการข่าว บรรณาธิการข่าวแต่ละสาย จะดูว่าควรหรือไม่ควรทำอะไร อันนี้ทำ ไม่ทำ เพราะเหตุผลอะไร ถ้า บรรณาธิการสั่ง บรรณาธิการก็จะแนะนำ เช่น ข่าวธุรกิจ การเมือง แล้วก็ส่ง มาที่รองบรรณาธิการอีก 2 คน โดยแยกตามสายการควบคุม ซึ่งจะกำชับอีกที่ว่า ต้องเติมอะไรเข้าไปเพื่อส่งให้บรรณาธิการใหญ่ จนถึงหัวหน้าฝ่ายข่าวซึ่งจะเป็นผู้ อนุมัติให้ทำข่าวนั้น ๆ (บรรณทัศน์ กลกิจ, สัมภาษณ์)

เมื่อธุรกิจข่าวรวบรวมผ่านข่าวเสร็จแล้วก็จะไปตามโต๊ะนักข่าว รวมทั้งขึ้น กระดาน หรือหมายข่าวประจำวัน ซึ่งจะระบุข้อมูลในรายละเอียดว่า มีการสื่อข่าวเรื่องใด ในแต่ละวัน ทีมข่าวไหนเป็นผู้รับผิดชอบ และต้องออกปฏิบัติงานเวลาใด เป็นต้น เพื่อให้ผู้ ปฏิบัติในฝ่ายข่าวทุกคนสามารถตรวจดูได้ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี กองบรรณาธิการอาจจะต้องมีการมอบหมายงานให้แก่ ทีมงานออกไปดำเนินการผลิตข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกระทันหันโดยไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้า ดังกล่าวได้เช่นกัน ซึ่ง ปฎิมา ตันติคมน์ บรรณาธิการข่าว ฝ่ายข่าว สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 เล่าให้ฟังว่า

กรณีเกิดเหตุการณ์รับด่วน แล้วบรรณาธิการได้รับแจ้งจากศูนย์ข่าววิทยุ อาทิ รถ แก๊สระเบิด ในฐานะบรรณาธิการต้องรู้แล้วว่าเป็นข่าวประเภทอุบัติเหตุ บรรณาธิการ ก็จะใช้ทีมใด คือ ทีมข่าวอาชญากรรม บรรณาธิการก็จะดูว่าใครเข้าเวร และจัดส่ง ทีมข่าวออกไป ซึ่งทีมข่าวก็จะมิวิตุติดต่อกับบรรณาธิการได้ตลอด ซึ่งทีมข่าวก็จะ กำลังสนับสนุนมา บรรณาธิการก็จะมอบหมายให้ทีมไหนไป รวมทั้งเป็นผู้ตัดสินใจด้วย ว่าจะเอาเทปกลับมาอย่างไร จะส่งมอบเทปที่จุดไหน ต้องคำนวณเวลาว่าจะออก อากาศทันในช่วงนี้ไหม ใครจะเป็นคนเขียนบทข่าวตอนนั้นโทรทัศน์เรียกบรรณาธิการ ข่าวอาชญากรรมมาเขียน พอได้เทปมาก็เอาเทปมาดู เขียนบทเพราะผู้สื่อข่าวยังอยู่ ในเหตุการณ์ ส่งเทปเข้าห้องตัดต่อ คัดเลือกภาพไม่ให้ภาพบางภาพที่ไม่ควรจะออก ปรากฏออกมา ตัดต่อเสร็จบรรณาธิการต้องรับผิดชอบการตรวจพบด้วยว่าถูกต้องหรือ

ไม่แล้วก็ออกอากาศ (ปฏิมา ตันติคมน์, สัมภาษณ์)

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของฝ่ายข่าววิทยุโทรทัศน์นั้น แม้บางครั้งผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้คิดหัวข้อข่าวที่จะออกไปสื่อข่าวด้วยตนเองก็ตาม แต่อิสระในการออกสื่อข่าวนั้นอาจกล่าวได้ว่าน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะระบบการดำเนินงานภายในฝ่ายข่าววิทยุโทรทัศน์มีขั้นตอนที่แน่ชัด และการผลิตข่าวต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนการผลิตข่าวอย่างรอบคอบ นับตั้งแต่จัดประมวลหัวข้อข่าวจากแหล่งที่มาของข่าวทั้งหมด การตัดสินใจคัดเลือกข่าวและทีมข่าวที่รับผิดชอบ รวมถึงการกำหนดทิศทางหรือประเด็นการสื่อข่าวไม่ว่าจะเป็นข่าวเหตุการณ์ธรรมดาทั่วไป หรือข่าวเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้น

เมื่อทีมข่าวได้รับมอบหมายงานทั้งจากแผนข่าวที่ติดตามโต๊ะ การตรวจดูที่หมายข่าว และการสั่งการโดยตรงจากบรรณาธิการ ทีมงาน ซึ่งมักประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 3 คน คือ ผู้สื่อข่าวซึ่งเปรียบเสมือนเป็นหัวหน้าทีม ช่างภาพและผู้ช่วยช่างภาพซึ่งมักทำหน้าที่เป็นคนขับรถ ช่วยในการส่องไฟและถืออุปกรณ์ในการบันทึกเทปโดยผู้สื่อข่าวอาจรวบรวมวัตถุดิบข่าวด้วยวิธีเดียวกับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง นอกจากนั้น ยังต้องประสานงานกับบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควบคุมการทำงานของช่างภาพเพื่อให้ได้ภาพสอดคล้องกับบทข่าวที่จะเขียน โดยการสื่อข่าวนั้นจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สื่อข่าวเอง สำหรับการหาข้อมูลนั้น ผู้สื่อข่าวสามารถศึกษาล่วงหน้าได้จากแผนกข้อมูลซึ่งจะมีการเก็บรวบรวมหนังสือพิมพ์หรือเทปข้อมูลข่าวเก่าๆ ไว้ หรือสอบถามจากบรรณาธิการหรือศึกษาเพิ่มเติมจากสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งได้มีการรายงานข่าวนั้นๆ อยู่ ก่อนที่จะออกไปสื่อข่าวจากแหล่งข่าวนั้นโดยตรง

เมื่อได้วัตถุดิบข่าวเรียบร้อยแล้ว โดยปกติ ถ้าไม่ใช่เหตุการณ์ฉุกเฉินซึ่งฝ่ายข่าวประจำสถานี ต้องการนำเสนอออกอากาศทันที หรือทีมข่าวไม่มีหน้าที่ต้องผลิตข่าวใดอีกแล้ว ทีมข่าวก็มักจะกลับมายังฝ่ายข่าว โดยผู้สื่อข่าวมักจะเป็นผู้จัดทำบทข่าว และดำเนินการตัดต่อเทปบันทึกภาพเอง ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่เข้าใจเนื้อหาข่าวและความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ข่าวนั้นๆ ได้ดีที่สุด แต่ถ้าในกรณีที่ข่าวเหตุการณ์นั้น เป็นข่าวใหญ่ หรือเป็นเหตุการณ์ฉุกเฉินซึ่งฝ่ายข่าวประจำสถานี ต้องการนำเสนอข่าวนั้นๆ ออกอากาศในทันที ทีมข่าวก็สามารถ

ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการส่งข่าว อาทิ การนำเทปข่าวมายังรถถ่ายทอดนอกสถานที่ ที่เรียกว่า "รถไอบี" เพื่อยิงสัญญาณภาพข่าวมายังสถานีฯ รวมถึงการใช้สัญญาณดาวเทียม อาทิ สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 การใช้เคเบิลใยแก้วนำแสงในการส่งการกระจายภาพและเสียงของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เป็นต้น และส่งบทข่าวมาทางโทรสาร หรือทางโทรทัศน์ เป็นต้น แตกต่างกันไปตามสถานการณ์

อย่างไรก็ตาม นอกจากการที่ทีมข่าวเป็นผู้รวบรวมวัตถุดิบข่าวเองหรือการรับข่าวบางส่วนจากสตริงเกอร์สำหรับในส่วนข่าวภูมิภาคแล้วนั้น การรวบรวมวัตถุดิบข่าวในประเทศยังอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะคล้ายคลึงกับองค์กรหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง โดยการรวบรวมวัตถุดิบข่าวที่น่าสนใจจากสำนักข่าวไทย องค์กรธุรกิจซึ่งให้บริการข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น รวมถึงแหล่งข่าวประเภทสิ่งตีพิมพ์และสื่อมวลชนอื่นๆ แล้วนำมาจัดทำเป็นบทข่าวโทรทัศน์เพื่อผลิตออกอากาศตามขั้นตอนต่างๆ

ในส่วนของการผลิตข่าวต่างประเทศนั้น แหล่งที่มาที่สำคัญในการผลิตข่าวสำหรับฝ่ายข่าวประจำสถานีวิทยุโทรทัศน์ ก็คือ สำนักข่าวระหว่างประเทศที่ให้บริการขายข่าวทั้งทางโทรพิมพ์ และทางดาวเทียมเช่นเดียวกับองค์กรหนังสือพิมพ์และองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียง อาทิ ฝ่ายข่าวสถานีฯ ช่อง 3 รับภาพข่าวและข่าวเทเลเท็กซ์จากสำนักข่าววิสนิวส์ และข่าวโทรพิมพ์จากสำนักข่าวยู.พี.ไอ. และรอยเตอร์ (โดยมีการแลกเปลี่ยนข่าวบางส่วนกับ ซี.เอ็น.เอ็น. และ ไอบีซี เคเบิลทีวี), ช่อง 5 รับข่าวจากสำนักข่าววิสนิวส์ และรอยเตอร์, "ช่อง 7 รับข่าวจากสำนักข่าววิสนิวส์, ซี.เอ็น.เอ็น. โดยจ่ายค่าลิขสิทธิ์เป็นปีไปเลยเป็นตัวเลขหลักล้าน" (ปฏิมา ตันติคมน์, สัมภาษณ์), ช่อง 11 รับข่าวจาก สำนักข่าว W.T.N. Worldwide Television News), วิสนิวส์ ส่วน ไอบีซี เคเบิลทีวี รับข่าวจากสำนักข่าว ซี.เอ็น.เอ็น., เอ.บี.ซี., ซี.บี.เอส. และไทยสกายทีวี รับข่าวจากสำนักข่าว เอ็น.บี.ซี., ที.เอ.บี.เอ., และ บี.บี.ซี. เป็นต้น

จากแหล่งที่มา คือ สำนักข่าวระหว่างประเทศ ซึ่งฝ่ายข่าวประจำสถานวิทยุโทรทัศน์แต่ละแห่งขอรับเป็นสมาชิกนั้น บรรณาธิการข่าวต่างประเทศและทีมงานจะเป็นผู้รับผิดชอบกระบวนการผลิตทั้งหมด โดยเริ่มจากการที่บรรณาธิการข่าวเป็นผู้คัดเลือกข่าวและภาพข่าวเพื่อให้พนักงานแปลซึ่งโดยมากมักเป็นพนักงานเรียบเรียงข่าวด้วย ทำการแปลถอดความออกมาเป็นภาษาไทย โดยอาจจะแปลจากสำนักข่าวใดสำนักข่าวหนึ่งหรือถอดความจากสำนักข่าวหลายแห่งเพื่อมาเรียบเรียงใหม่ให้เป็นบทข่าวที่สมบูรณ์ขึ้น เมื่อบรรณาธิการข่าวต่างประเทศได้ตรวจสอบบทข่าวแล้วก็จัดพิมพ์บทข่าวและนำเทปไปตัดต่อเช่นเดียวกับการผลิตข่าวในประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งฝ่ายข่าวประจำสถานวิทยุโทรทัศน์อาจมีการส่งทีมข่าวออกไปผลิตข่าวยังต่างประเทศโดยตรง ในกรณีที่เป็นข่าวใหญ่ หรือเป็นข่าวสำคัญที่มีเกี่ยวข้องกับประเทศไทย เช่นเดียวกับองค์กรหนังสือพิมพ์และองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียง อาทิ การรายงานข่าวสงครามอ่าวเปอร์เซีย ของฝ่ายข่าวสถานีฯ ช่อง 7, การรายงานข่าวการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก, ซีเกมส์ ของแต่ละสถานีฯ เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการดำเนินงานจะเหมือนกับการผลิตข่าวภายในประเทศ

เมื่อขั้นตอนการรวบรวมวัตถุดิบข่าว การจัดทำต้นฉบับข่าว และการจัดพิมพ์บทข่าวทั้งในส่วนของข่าวภายในประเทศและข่าวต่างประเทศเสร็จสิ้นลงแล้ว กระบวนการขั้นต่อไปก็คือ การตัดต่อ บันทึกเสียง และทำเทคนิคเข้ามาเพิ่มเติมตามทีบทข่าวระบุไว้ โดยในบทโทรทัศน์มักจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนภาพและส่วนเสียง ซึ่งในตอนต้นของข่าวทุกข่าวมักจะตัดไปที่ผู้ประกาศ ก่อนจะเข้าเทปภาพที่ถ่ายทำมา ถ้าผู้สื่อข่าวต้องการให้เข้าเทปภาพตรงประโยคใด ก็จะพิมพ์คำว่า "เทป" ไว้ทางซ้ายของบทบรรยาย และในกรณีที่จบบทจะเข้าเสียงสัมภาษณ์บุคคลในข่าวก็อาจพิมพ์คำว่า "เปิดเสียงในเทป" ต่อจากบทบรรยายนั้น อาทิ บทข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งเมื่อเข้าเทปภาพแล้วก็มักจะมีการซ่อนตัวอักษรแสดง ชื่อ ยศ หรือตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ หรืออาจจะมีชื่อผู้สื่อข่าวและช่างภาพด้วย โดยเทปข่าวที่ช่างภาพถ่ายทำมา จะต้องผ่านการตัดต่อด้วยเครื่อง "U-Matic Editing Machine" ให้ภาพมีความยาวพอดีกับบทบรรยายซึ่งผู้สื่อข่าวอาจจะตัดต่อเทปเองหรือควบคุมให้เจ้าหน้าที่ตัดต่อเทปเป็นผู้ตัดต่อ โดยกำหนดว่าจะเอาภาพไหนในช่วงใดของเนื้อข่าว และ

ถ้ามีการสัมภาษณ์จะเปิดเสียงในช่วงใด ซึ่งรวมถึง การนำภาพข่าวเก่ามาใช้ในบางครั้งด้วย

อย่างไรก็ตาม การตัดต่อเทปตามบทข่าวนั้น อาจเกิดขึ้นภายหลังการคัดเลือกข่าวที่จะนำออกอากาศก็ได้ เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากข่าวทั่วไปที่ให้ผู้ประกาศอ่านสวดขณะออกอากาศแล้ว ยังมีข่าวอีกประเภทหนึ่ง คือ ข่าวลงเสียง หรือข่าวที่มีการบันทึกเสียงเอาไว้ก่อนออกอากาศ ซึ่งจะให้ผู้ประกาศข่าวอ่านบทบรรยายบันทึกลงเทปเสียงไว้ จากนั้นจึงนำเทปเสียงนั้นมาถ่ายทอดลงเทปข่าวปกติแล้วจึงตัดต่อภาพลงเทปข่าวนั้นตามเสียงบรรยาย นอกจากนั้นแล้ว ยังอาจเปิดเสียงเพลงคลอเสียงบรรยายในขณะที่บันทึกเสียงได้อีกด้วย ซึ่งข่าวลงเสียงนี้มักใช้ในการรายงานพิเศษ เจาะข่าว สารคดี เชิงข่าวและคอลัมน์ต่างๆ อาทิ วงเวียนชีวิต จดหมายเหตกรุงศรีฯ ฯลฯ

นอกจากนั้นแล้ว บางครั้งข่าวบางข่าว รวมถึงรายงานพิเศษดังกล่าว อาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคพิเศษต่างๆ อาทิ กราฟ แผนภูมิ การ์ตูน ฯลฯ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น อาทิ ข่าวพยากรณ์อากาศ หรือข่าวเหตุการณ์ทั่วไปซึ่งช่างภาพไม่อาจเข้าไปถ่ายภาพเหตุการณ์ได้ อาทิ ข่าวเครื่องบินตกในหุบเขา การรายงานข่าวการเคลื่อนตัวของพายุ รวมถึงข่าวที่ฝ่ายข่าวประจำสถานี ได้มาจากสำนักข่าว องค์กรธุรกิจซึ่งให้บริการข่าวสาร และจากแหล่งข่าวประเภทสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กราฟฟิกเข้ามาช่วยในการสร้างภาพเทคนิคต่างๆ แล้วบันทึกลงเทป เพื่อนำไปตัดต่อรวมกับไตเติ้ลประจำคอลัมน์หรือภาพข่าวปกติต่อไป

จากขั้นตอนหลัก คือ การวางแผนเพื่อการผลิต จนถึงรวบรวมข่าว ทั้งในลักษณะที่เป็นข่าวที่ต้องสื่อข่าว (Active News) โดยผู้สื่อข่าวและทีมงานเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงเอง และข่าวที่ไม่ต้องสื่อข่าว (Passive News) ซึ่งเป็นข่าวที่ได้จากบุคคล องค์กรต่างๆ ในภาครัฐบาลและภาคเอกชนเป็นผู้ส่งมาให้ ทำให้เส้นทางเดินของข่าวทั้งหมดที่จะนำมาผ่านการคัดเลือกสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ชาวในประเทศ หมายถึง ชาวทั่วไปทั้งที่เป็นชาวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปกติทุกวัน (Routine) ซึ่งเกิดขึ้นตามแหล่งข่าวประจำ ชาวประเภทเจาะลึก (Exclusive) ในลักษณะของสื่อบริษัท รวมถึงการสร้างข่าวขึ้นเองตามสภาวะการณ์ต่างๆ และออกไปทำการผลิตข่าวนั้น ตลอดจนถึงข่าวที่รวบรวมได้จากองค์กรธุรกิจที่ให้บริการข่าวสารและสื่อมวลชนทั่วไป ต้นฉบับข่าวและเทปข่าวที่ผ่านกระบวนการตัดต่อจากทีมข่าวในแต่ละแผนกข่าวจะถูกนำมารวมเข้าด้วยกันเพื่อให้บรรณาธิการข่าวประจำวันหรือหัวหน้าฝ่ายข่าวพิจารณาคัดเลือกออกอากาศ

2. ชาวต่างประเทศ ซึ่งส่งมาจากสำนักข่าวต่างประเทศต่างๆ ทั้งทางโทรนิมน์หรือทางดาวเทียมก็ตาม เมื่อบรรณาธิการข่าวต่างประเทศคัดเลือกข่าวและภาพข่าว และพนักงานแปล หรือพนักงานเรียบเรียงทำการเรียบเรียงขึ้นใหม่แล้ว ก็สามารถนำมาผ่านกระบวนการตัดต่อเพื่อให้บรรณาธิการข่าวประจำวันหรือหัวหน้าฝ่ายข่าวคัดเลือกได้ทันที

สำหรับการคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการข่าวประจำวันหรือผู้จัดการฝ่ายข่าวนั้นถูกกำหนดไว้ด้วยปัจจัยต่างๆ คล้ายคลึงกับองค์กรหนังสือพิมพ์และองค์กรข่าววิทยุกระจายเสียง ดังนี้ คือ

1. การคัดเลือกข่าวตามหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ว่าด้วยคุณค่าข่าว ซึ่งมักนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการวัดความสนใจของผู้รับสาร อันได้แก่ ความรวดเร็ว, ความเด่น, ความถูกต้องกับกาลเทศะ, ความใกล้ชิด, ความขัดแย้ง, ความแปลก, สิ่งที่มีนัยสนใจ, ความมีเงื่อนงำ, สิ่งที่มีผลกระทบกระเทือน, ความก้าวหน้า, และเพศ

2. การคัดเลือกตามนโยบายขององค์กร ซึ่งผลการวิจัยนบข้อสรุปที่ชัดเจนว่านโยบายมีผลต่อการตัดสินใจคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการข่าวประจำวันอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของตนเองในฐานะผู้ประกอบการรวมถึงองค์กรทั้งหมดโดยเฉพาะสำหรับสถานีที่รับสัมปทานการดำเนินงานวิทยุโทรทัศน์มาจากต้นสังกัด ดังเช่น สถานี ช่อง 3 และ 7 ดังคำกล่าวของ ศรศักดิ์ ประสมทรัพย์ และ ปฎิมา ตันติคมน์ บรรณาธิการข่าวประจำวัน ฝ่าย

ข่าวสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และ สถานีโทรทัศน์ กองทัพบก ช่อง 7 ตามลำดับ

เนื่องจากสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 เป็นสถานีของรัฐบาล ตั้งขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์งานของรัฐบาล ดังนั้น ข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จึงพยายามหลีกเลี่ยงหรือตัดข่าว ที่มีลักษณะต่อต้านการทำงานของรัฐบาล หรือหน่วยงานราชการ หรือข่าวที่จะเป็นเครื่องมือให้กลุ่มอื่น เรียกร่อง เช่น การประท้วงหยุดงาน (ครคคัต ประสมทรัพย์, สัมภาษณ์ อ้างถึง ใน ยุพดี สิทธิเขตกรณ์, 2532)

นโยบายเป็นอะไรกว้างๆ รู้กันอยู่แล้วว่า ข่าวลักษณะนี้เป็นข่าวโทรทัศน์ไม่ได้ ข่าวลักษณะนี้เป็นข่าวที่โทรทัศน์ ช่อง 7 ออกไม่ได้ โดยที่ไม่ต้องมีการบังคับอะไรกัน หรือข่าวนี้อาจเป็นข่าวที่ให้การสนับสนุน ตัวอย่างเช่น ข่าวทหาร เราจะสนับสนุนอย่างไร (ปฏิมา ตันติคมน์, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้น พรรคทนาย กลกิจ หัวหน้ากองบรรณาธิการ ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ยังได้กล่าวสรุปเพิ่มเติม ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

. . . ข่าวที่วิมันไม่อิสระ ขึ้นกับนโยบายของรัฐ การสนองต่อนโยบายของรัฐทำให้ข่าวลดความจริง เราไม่เบี่ยงเบนความจริง ความจริงยังมีอยู่ แต่การตอบสนองต่อนโยบายรัฐ ก็คือ บางชิ้น เราไม่ออก เราทิ้งไปเลย ถ้าเป็นข่าวที่ เชื่อว่ารัฐบาลมาก เราเอาไปออก อันตราย หรือถ้าเป็นข่าวที่ว่าใครที่ยิ่งใหญ่ ครองเมือง ครองโลกของเราอยู่ก็ต้องตัดทิ้ง ซึ่งมันก็ไม่บิดเบือน แต่มันไม่ยุติธรรม (พรรคทนาย กลกิจ, สัมภาษณ์)

3. การแทรกแซงโดยผู้มีอำนาจ ซึ่งหมายรวมถึง บุคคลในคณะรัฐบาล ผู้มีอำนาจทางการเมือง ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมการผลิตและกระจายข่าวของฝ่ายข่าววิทยุโทรทัศน์ เป็นไปตามความต้องการส่วนตน หรือของกลุ่ม ด้วยการสั่งการมายังฝ่ายข่าวโดยตรงให้คัด

ทั้งข่าวบางข่าวที่อาจส่งผลกระทบในทางที่ไม่ดีต่อกลุ่มของตน หรือให้ทำข่าวในเชิงสนับสนุนกลุ่มของตน

4. ทิศนคติของกองบรรณาธิการนับเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแนวทางการคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการข่าวประจำวันในขั้นตอนสุดท้ายก่อนการออกอากาศข่าว ทั้งนี้เพราะผู้สื่อข่าวเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์และรู้ว่าข่าวใดที่ฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์อื่นๆ ให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บรรณาธิการข่าวต้องตัดสินใจนำข่าวนั้นออกอากาศเพื่อไม่ให้ตกข่าว

นอกเหนือไปจากการประสานงานกันภายในกองบรรณาธิการแล้ว ทิศนคติของกองบรรณาธิการยังเกิดขึ้นได้ด้วยกลไกของระบบการบริหารงาน อาทิ การจัดประชุมอย่างเป็นทางการสำหรับบุคลากรในระดับบริหารขององค์กร เพื่อกำหนดแนวทางการทำข่าว การคัดเลือกและการนำเสนอข่าว

5. เวลาในการนำเสนอข่าว ก็เป็นเหตุผลสำคัญในการคัดเลือกข่าวด้วยเพราะเป็นปัจจัยที่ควบคุมการตัดสินใจนำเสนอข่าวที่สำคัญจริงๆ เท่านั้นจากจำนวนข่าวมากมายที่ถูกส่งเข้ามายังห้องข่าว ทำให้ข่าวเด่น หรือข่าวสำคัญที่สุดได้ถูกนำเสนอก่อนในช่วงข่าวภาคสำคัญ เช่น ข่าวภาคประจำวัน ขณะที่ข่าวที่มีความสำคัญน้อยลงมาได้รับการนำเสนอในช่วงข่าวภาคย่อย และข่าวอีกจำนวนมากต้องถูกคัดทิ้งไปแม้ว่าจะมีความสำคัญก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม่มีเวลาในการออกอากาศมากพอ

6. บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในสภาวะการผูกค้ำกั่มทำให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นในสิ่งต่างๆ ได้มากกว่าช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์มีความผันผวน ซึ่งจะเห็นตัวอย่างได้เป็นอย่างดีถึงการรายงานข่าวการประชุมประท้วงต่อต้านการขึ้นสู่อำนาจของรัฐบาล ฯพณฯ สุจินดา คราประยูร ในเดือนพฤษภาคม ซึ่งสื่อวิทยุโทรทัศน์ในระบบที่ผู้ชมไม่ต้องชำระค่าบริการ ล้วนถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่าเป็นกระบอกเสียงให้แก่รัฐบาลด้วยการเสนอข่าวที่สร้างภาพพจน์ในด้านดีให้แก่รัฐบาลเพียงด้านเดียวในช่วงแรกทำให้ฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์หลายแห่งมีการนำเสนอข่าวในฝ่ายค้าน

เพิ่มมากขึ้นในช่วงหลัง ซึ่งรายละเอียดจะได้นำเสนออีกครั้งในบทที่ 6

7. โฆษณา สำหรับฝ่ายข่าวประจำสถานวิทยุโทรทัศน์ในระบบที่ผู้ชมไม่ต้องชำระเงินค่าบริการนั้น มีแหล่งรายได้เพียงทางเดียว คือ กลุ่มโฆษณา ดังนั้น ในการคัดเลือกข่าว จึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงข่าวที่อาจสร้างผลกระทบในด้านที่ไม่ดีให้แก่กลุ่มโฆษณาหรือเจ้าของสินค้าด้วย นอกจากนั้นแล้ว อิทธิพลของโฆษณายังอาจปรากฏได้ในลักษณะของการขอให้ฝ่ายข่าวประจำสถานวิทยุโทรทัศน์ จัดส่งทีมข่าวไปผลิตข่าวเพื่อนำมาออกอากาศในรายการข่าว อาทิ การรายงานข่าวแนะนำโครงการใหม่ขององค์กรธุรกิจต่างๆ หรือที่เรียกว่า ข่าวสังคมธุรกิจ รายการข่าวภาคประจำวัน ซึ่งพบเห็นได้ชัดสำหรับสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7

8. เหตุผลทางการตลาด เพื่อการแข่งขันซึ่งกันและกันในการสร้างความนิยมให้แก่ผู้รับสาร ฝ่ายข่าวประจำสถานวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ จึงต้องพยายามความอยู่รอดของธุรกิจ องค์กรจึงต้องมีการแข่งขันกันสร้างความนิยมให้แก่ผู้รับสารด้วยกันทั้งสิ้น เนื่องจากยอดผู้รับสารเป็นปัจจัยที่กำหนดอัตราค่าโฆษณาและปริมาณงานโฆษณาที่จะเข้าสู่องค์กร ดังนั้น องค์กรจึงต้องพยายามตอบสนองความต้องการของผู้รับสารด้วยกันเช่นกัน ด้วยการนำเสนอข่าวและภาพข่าวที่สามารถสร้างความสนใจของผู้รับสาร ดังตัวอย่าง การนำเสนอข่าวอาชญากรรมและภาพข่าวที่หวาดเสียว เป็นต้น

9. นายทุน หรือ เจ้าของ เป็นผู้มีอำนาจทั้งการสั่งการโดยตรงให้นำเสนอและไม่นำเสนอข่าวใดก็ได้ที่อาจกระทบกระเทือนต่อการดำเนินกิจการของตน โดยเฉพาะสำหรับองค์กรธุรกิจซึ่งรับสัมปทานการดำเนินกิจการวิทยุโทรทัศน์มาจากต้นสังกัด เช่น บริษัทบางกอก-เอนเตอร์เทนเมนต์จำกัด (ดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.) และบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุจำกัด (ดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7) ซึ่งต้องระวังข่าวที่จะสร้างภาพพจน์ในเชิงลบให้แก่รัฐบาล และกองทัพบก ตามลำดับ นอกเหนือไปจากการควบคุม ด้วยการกำหนดนโยบายในการเสนอข่าวซึ่งเป็นการควบคุมทั้งในส่วนของแนวทางและปริมาณการนำเสนอเนื้อหา ตลอดจนรูปแบบของรายการข่าวทั้งหมดที่จะปรากฏ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการคัดเลือกข่าวนั้นเอง

เมื่อบรรณาธิการข่าวประจำวันหรือหัวหน้าฝ่ายข่าวได้ทำการคัดเลือกข่าวตามปัจจัยที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว สำหรับฝ่ายข่าวบางสถานี อาทิ ฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 11 ก็จะนำเทปภาพข่าวไปทำการตัดต่อตามที่ได้ระบุไว้ในบทข่าว ขณะที่ฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่เหลือก็จะมีการจัดเรียงลำดับข่าวนั้นๆ ทั้งนี้หากบทข่าวและเทปที่ตัดต่อมานั้นไม่มีข้อบกพร่องใดๆ โดยการจัดเรียงลำดับข่าวนั้นจะมีความแตกต่างกัน คือ ในภาคข่าว 19.00 น. นั้น บรรณาธิการข่าวจะจัดลำดับข่าวตามกระแสเหตุการณ์เป็นสำคัญ ซึ่งเมื่อนิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าให้ความสำคัญกับข่าวการเมืองเป็นหลักทำให้เนื้อหาข่าวถูกจัดเรียงลำดับตามความเด่นและความสำคัญของบุคคลในระดับบริหารของคณะรัฐบาลและในวงการเมืองนั่นเอง ขณะที่ข่าวภาค 20.00 น. จะมีการจัดเรียงลำดับตามมติเดิมของคณะกรรมการบริหารกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ซึ่งได้กำหนดให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่งเสนอข่าวในพระราชสำนักก่อนแล้วจึงเป็นข่าวรัฐบาลและหน่วยงานราชการ โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของบุคคลเหมือนเช่นการจัดลำดับข่าวของกองข่าวในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ นั้นเอง

เมื่อได้ทำการจัดเรียงลำดับข่าวเสร็จสิ้นแล้ว บทข่าวทั้งหมดก็จะถูกมาเอียบรวมเข้ากับใบปะหน้าบทข่าวซึ่งจะทำไว้หลายเนื้อแจกจ่ายให้ ผู้ประกาศข่าวทั้งหมด บรรณาธิการ ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเวที ผู้ควบคุมข่าว ผู้ประสานงานการผลิต และผู้ที่เกี่ยวข้องในการออกอากาศข่าวทั้งหมดทำให้ข่าวทั้งหมดได้ถูกนำเสนอในรายการข่าวภาคต่างๆ ของทางสถานีฯ แตกต่างกันไป โดยรูปแบบการกระจายข่าวของฝ่ายข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้งหมดสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอรายการข่าวประเภท (News Block) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกแห่ง โดยเฉพาะในระบบที่ผู้ชมไม่ต้องชำระค่าบริการล่วงหน้าให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวประเภทนี้มากที่สุด โดยรายการข่าวในลักษณะนี้จะมีความยาวตั้งแต่ $\frac{1}{2}$ - 2 ชั่วโมง และถูกนำเสนอในช่วงเวลาที่มีผู้รับสารชมมากที่สุด (Prime Time) หรือเรียกว่าเป็น ข่าวภาคประจำวัน (Prime News) เป็นหลัก โดยปัจจุบันแต่ละสถานีฯ จะมีช่วงเวลาในการออกอากาศต่างกัน ดังนี้ ช่อง 3 และ 5 เริ่มออกอากาศเวลา 19.00-20.30 น., ช่อง 7 เริ่มออกอากาศเวลา 19.00-20.45 น., ช่อง 9 เริ่มออกอากาศ

เวลา 19.00-21.00 น., ขณะที่ช่อง 11 ปรับเวลาการนำเสนอข่าวเป็น 2 ช่วง คือ เวลา 20.00-20.30 น. และ 21.30-22.00 น. ส่วนสถานีโทรทัศน์ในระบบที่ผู้ชมต้องชำระค่าบริการ คือ ไทยสกายทีวี ก็ได้มีการนำเสนอข่าวในลักษณะนี้เช่นกันโดยเริ่มออกอากาศเวลา 19.00-19.30 น. ในชื่อว่า "TST Main News"

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากการนำเสนอรายการข่าวประเภทนี้ในลักษณะของข่าวภาคประจำวันซึ่งออกอากาศในช่วงเวลาที่มีผู้รับสารชมมากที่สุดแล้วนั้น สถานีฯ บางแห่งก็ได้มีการจัดรายการข่าวประเภทนี้ในภาคเช้าเพิ่มขึ้น โดยเวลาในการนำเสนอมักอยู่ในช่วงเวลาประมาณ $\frac{1}{2}$ - 1 ชั่วโมง โดยในภาคเช้า คงมีเพียงช่อง 7, และ 11 เท่านั้น โดยช่อง 7 ใช้ชื่อรายการว่า "ข่าวภาคเช้า" เริ่มออกอากาศเวลา 05.30 - 06.00 น. และ ช่อง 11 ใช้ชื่อรายการว่า "ข่าวเช้า" โดยเริ่มออกอากาศเวลา 06.00-07.00 น.

2. การนำเสนอรายการข่าวประเภท (News Cast) ซึ่ง Ellmore (1991) ให้คำจำกัดความว่า คือ การรายงานข่าวทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า มีช่วงเวลาในการออกอากาศประมาณ 15 นาทีเป็นส่วนใหญ่ และมีมักเป็นรายการข่าวภาคกลางวันและข่าวภาคดึก ปัจจุบันคงมีเพียง ช่อง 7 เท่านั้น ที่ให้ความสำคัญกับการนำเสนอรายการข่าวประเภทนี้มากที่สุด โดยใช้ชื่อรายการต่างๆ กัน คือ "ข่าวเศรษฐกิจทั่วไทย" ออกอากาศเวลา 09.00-09.15 น., "ข่าวภูมิภาค" ออกอากาศเวลา 10.00-10.15 น., "ข่าวต่างประเทศ" ออกอากาศเวลา 11.00-11.15 น., "ข่าวในประเทศ" ออกอากาศเวลา 11.50-12.05 น., และ "ข่าวภูมิภาค" ออกอากาศเวลา 18.15-18.30 น. ขณะที่ ช่อง 3, 5, ต่างจัดให้มีรายการข่าวประเภทนี้ในภาคกลางวันในเวลาประมาณ 12.00-12.15 น. โดยใช้ชื่อรายการ "ข่าวภาคเที่ยง" เท่านั้น

สำหรับภาคดึกนั้น ทั้งช่อง 3, 5, 7, ต่างจัดให้มีรายการข่าวเที่ยงคืนเหมือนกันหมด โดยมีเวลาในการออกอากาศต่างกัน โดยช่อง 3 และ 5 เริ่มออกอากาศในเวลาประมาณ 23.45-24.00 น., และ ช่อง 7 เริ่มออกอากาศเวลา 24.00-24.15 น.

3. การนำเสนอรายการข่าวด่วนหรือข่าวสั้นต้นชั่วโมง (News on the Air) ซึ่งนับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ในระบบที่ผู้ชมไม่ต้องชำระค่าบริการให้ความสำคัญมากเช่นกัน โดยมีช่วงเวลาในการออกอากาศประมาณ 2-5 นาที เป็นหลัก และ ใช้ชื่อรายการต่างๆ กัน ดังนี้ คือ

ช่อง 3 ใช้ชื่อรายการ "ข่าวสั้น 3 อ.ส.ม.ท." ออกอากาศประมาณ 4 ครั้ง คือ เวลา 09.00 น., 15.00 น., 17.00 น., และ 22.00 น.

ช่อง 5 ใช้ชื่อรายการ "ข่าวสั้น ททบ. 5" ออกอากาศประมาณ 4 ครั้ง คือ เวลา 10.00 น., 14.00 น., 16.00 น. และ 22.00 น.

ช่อง 7 ใช้ชื่อรายการ "ข่าวเด็ด 7 สี" ออกอากาศประมาณ 5 ครั้ง คือ เวลา 15.00 น., 16.00 น., 17.00 น., 22.15 น., 23.00 น.

ช่อง 11 ใช้ชื่อรายการ "ข่าวช่อง 11" ออกอากาศเพียง 2 ครั้ง คือ เวลา 09.00 น., และ 23.00 น.

สรุป การผลิตและเผยแพร่ข่าวขององค์กรข่าววิทยุโทรทัศน์ สามารถแสดงได้ตั้ง
แผนภาพ ที่ 5.3

